నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

ఖుద్దకనికాయే

ధమ్మపదపాళి

౧. యమకవగ్గో

౧. మనోపుబ్బఙ్గమా ధమ్మా, మనోసేట్ఠా మనోమయా;
మనసా చే పదుట్ఠేన, భాసతి వా కరోతి వా;
తతో నం దుక్ఖమన్వేతి, చక్కంవ వహతో పదం.

౨. మనోపుబ్బఙ్గమా ధమ్మా, మనోసేట్ఠా మనోమయా;
మనసా చే పసన్నేన, భాసతి వా కరోతి వా;
తతో నం సుఖమన్వేతి, ఛాయావ అనపాయినీ [అనుపాయినీ (క.)].

౩. అక్కోచ్ఛి మం అవధి మం, అజిని [అజినీ (?)] మం అహాసి మే;
యే చ తం ఉపనయ్హన్తి, వేరం తేసం న సమ్మతి.

౪. అక్కోచ్ఛి మం అవధి మం, అజిని మం అహాసి మే;
యే చ తం నుపనయ్హన్తి, వేరం తేసూపసమ్మతి.

౫. న హి వేరేన వేరాని, సమ్మన్తీధ కుదాచనం;
అవేరేన చ సమ్మన్తి, ఏస ధమ్మో సనన్తనో.

౬. పరే చ న విజానన్తి, మయమేత్థ యమామసే;
యే చ తత్థ విజానన్తి, తతో సమ్మన్తి మేధగా.

౭. సుభానుపస్సిం విహరన్తం, ఇన్ద్రియేసు అసంవుతం;
భోజనమ్హి చామత్తఞ్ఞుం, కుసీతం హీనవీరియం;
తం వే పసహతి మారో, వాతో రుక్ఖంవ దుబ్బలం.

౮. అసుభానుపస్సిం విహరన్తం, ఇన్ద్రియేసు సుసంవుతం;
భోజనమ్హి చ మత్తఞ్ఞుం, సద్ధం ఆరద్ధవీరియం;

తం వే నప్పసహతి మారో, వాతో సేలంవ పబ్బతం.

౯. అనిక్కసావో కాసావం, యో వత్థం పరిదహిస్సతి;
అపేతో దమసచ్చేన, న సో కాసావమరహతి.

౧౦. యో చ వన్తకసావస్స, సీలేసు సుసమాహితో;
ఉపేతో దమసచ్చేన, స వే కాసావమరహతి.

౧౧. అసారే సారమతినో, సారే చాసారదస్సినో;
తే సారం నాధిగచ్ఛన్తి, మిచ్ఛాసఙ్కప్పగోచరా.

౧౨. సారఞ్చ సారతో ఞత్వా, అసారఞ్చ అసారతో;
తే సారం అధిగచ్ఛన్తి, సమ్మాసఙ్కప్పగోచరా.

౧౩. యథా అగారం దుచ్ఛన్నం, వుట్ఠీ సమతివిజ్ఝతి;
ఏవం అభావితం చిత్తం, రాగో సమతివిజ్ఝతి.

౧౪. యథా అగారం సుఛన్నం, వుట్ఠీ న సమతివిజ్ఝతి;
ఏవం సుభావితం చిత్తం, రాగో న సమతివిజ్ఝతి.

౧౫. ఇధ సోచతి పేచ్చ సోచతి, పాపకారీ ఉభయత్థ సోచతి;
సో సోచతి సో విహఞ్ఞతి, దిస్వా కమ్మకిలిట్ఠమత్తనో.

౧౬. ఇధ మోదతి పేచ్చ మోదతి, కతపుఞ్ఞో ఉభయత్థ మోదతి;
సో మోదతి సో పమోదతి, దిస్వా కమ్మవిసుద్ధిమత్తనో.

౧౭. ఇధ తప్పతి పేచ్చ తప్పతి, పాపకారీ [పాపకారి (?)] ఉభయత్థ తప్పతి;
"పాపం మే కత"న్తి తప్పతి, భియ్యో [భీయో (సీ.)] తప్పతి దుగ్గతిం గతో.

౧౮. ఇధ నన్దతి పేచ్చ నన్దతి, కతపుఞ్ఞో ఉభయత్థ నన్దతి;
"పుఞ్ఞం మే కత"న్తి నన్దతి, భియ్యో నన్దతి సుగ్గతిం గతో.

౧౯. బహుమ్పి చే సంహిత [సహితం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భాసమానో, న తక్కరో హోతి నరో పమత్తో;
గోపోవ గావో గణయం పరేసం, న భాగవా సామఞ్ఞస్స హోతి.

౨౦. అప్పమ్పి చే సంహిత భాసమానో, ధమ్మస్స హోతి [హోతీ (సీ. పీ.)] అనుధమ్మచారీ;
రాగఞ్చ దోసఞ్చ పహాయ మోహం, సమ్మప్పజానో సువిముత్తచిత్తో;

అనుపాదియానో ఇధ వా హురం వా, స భాగవా సామఞ్ఞస్స హోతి.

యమకవగ్గో పఠమో నిట్ఠితో.

౨. అప్పమాదవగ్గో

౨౧. అప్పమాదో అమతపదం [అమతం పదం (క.)], పమాదో మచ్చునో పదం;
అప్పమత్తా న మీయన్తి, యే పమత్తా యథా మతా.

౨౨. ఏవం [ఏతం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] విసేసతో ఞత్వా, అప్పమాదమ్హి పణ్డితా;
అప్పమాదే పమోదన్తి, అరియానం గోచరే రతా.

౨౩. తే ఝాయినో సాతతికా, నిచ్చం దళ్హపరక్కమా;
ఫుసన్తి ధీరా నిబ్బానం, యోగక్ఖేమం అనుత్తరం.

౨౪. ఉట్ఠానవతో సతీమతో [సతిమతో (సీ. స్యా. క.)], సుచికమ్మస్స నిసమ్మకారినో;
సఞ్ఞతస్స ధమ్మజీవినో, అప్పమత్తస్స [అపమత్తస్స (?)] యసోభివడ్ఢతి.

౨౫. ఉట్ఠానేనప్పమాదేన , సంయమేన దమేన చ;
దీపం కయిరాథ మేధావీ, యం ఓఘో నాభికీరతి.

౨౬. పమాదమనుయుఞ్జన్తి, బాలా దుమ్మేధినో జనా;
అప్పమాదఞ్చ మేధావీ, ధనం సేట్ఠంవ రక్ఖతి.

౨౭. మా పమాదమనుయుఞ్జేథ, మా కామరతిసన్థవం [సన్ధవం (క)];
అప్పమత్తో హి ఝాయన్తో, పప్పోతి విపులం సుఖం.

౨౮. పమాదం అప్పమాదేన, యదా నుదతి పణ్డితో;
పఞ్ఞాపాసాదమారుయ్హ, అసోకో సోకినిం పజం;
పబ్బతట్ఠోవ భూమట్ఠే [భుమ్మట్ఠే (సీ. స్యా.)], ధీరో బాలే అవేక్ఖతి.

౨౯. అప్పమత్తో పమత్తేసు, సుత్తేసు బహుజాగరో;
అబలస్సంవ సీఘస్సో, హిత్వా యాతి సుమేధసో.

౩౦. అప్పమాదేన మఘవా, దేవానం సేట్ఠతం గతో;
అప్పమాదం పసంసన్తి, పమాదో గరహితో సదా.

౩౧. అప్పమాదరతో భిక్ఖు, పమాదే భయదస్సి వా;
సంయోజనం అణుం థూలం, డహం అగ్గీవ గచ్ఛతి.

౩౨. అప్పమాదరతో భిక్ఖు, పమాదే భయదస్సి వా;
అభబ్బో పరిహానాయ, నిబ్బానస్సేవ సన్తికే.

అప్పమాదవగ్గో దుతియో నిట్ఠితో.

౩. చిత్తవగ్గో

౩౩. ఫన్దనం చపలం చిత్తం, దూరక్ఖం [దురక్ఖం (సబ్బత్థ)] దున్నివారయం;
ఉజుం కరోతి మేధావీ, ఉసుకారోవ తేజనం.

౩౪. వారిజోవ థలే ఖిత్తో, ఓకమోకతఉబ్భతో;
పరిఫన్దతిదం చిత్తం, మారధేయ్యం పహాతవే.

౩౫. దున్నిగ్గహస్స లహునో, యత్థకామనిపాతినో;
చిత్తస్స దమథో సాధు, చిత్తం దన్తం సుఖావహం.

౩౬. సుదుద్దసం సునిపుణం, యత్థకామనిపాతినం;
చిత్తం రక్ఖేథ మేధావీ, చిత్తం గుత్తం సుఖావహం.

౩౭. దూరఙ్గమం ఏకచరం [ఏకచారం (క॰)], అసరీరం గుహాసయం;
యే చిత్తం సంయమేస్సన్తి, మోక్ఖన్తి మారబన్ధనా.

౩౮. అనవట్ఠితచిత్తస్స, సద్ధమ్మం అవిజానతో;
పరిప్లవపసాదస్స, పఞ్ఞా న పరిపూరతి.

౩౯. అనవస్సుతచిత్తస్స, అనన్వాహతచేతసో;
పుఞ్ఞపాపపహీనస్స, నత్థి జాగరతో భయం.

౪౦. కుమ్భూపమం కాయమిమం విదిత్వా, నగరూపమం చిత్తమిదం ఠపేత్వా;
యోధేథ మారం పఞ్ఞావుధేన, జితఞ్చ రక్ఖే అనివేసనో సియా.

౪౧. అచిరం వతయం కాయో, పథవిం అధిసేస్సతి;
ఛుద్ధో అపేతవిఞ్ఞాణో, నిరత్థంవ కలిఙ్గరం.

౪౨. దిసో దిసం యం తం కయిరా, వేరీ వా పన వేరినం;
మిచ్ఛాపణిహితం చిత్తం, పాపియో [పాపియం (?)] నం తతో కరే.

౪౩. న తం మాతా పితా కయిరా, అఞ్ఞే వాపి చ ఞాతకా;
సమ్మాపణిహితం చిత్తం, సేయ్యసో నం తతో కరే.

చిత్తవగ్గో తతియో నిట్ఠితో.

౪. పుప్ఫవగ్గో

౪౪. కో ఇమం [కోమం (క.)] పథవిం విచేస్సతి [విజేస్సతి (సీ. స్యా. పీ.)], యమలోకఞ్చ ఇమం సదేవకం;
కో ధమ్మపదం సుదేసితం, కుసలో పుప్ఫమివ పచేస్సతి [పుప్ఫమివప్పచేస్సతి (క.)].

౪౫. సేఖో పథవిం విచేస్సతి, యమలోకఞ్చ ఇమం సదేవకం;
సేఖో ధమ్మపదం సుదేసితం, కుసలో పుప్ఫమివ పచేస్సతి.

౪౬. ఫేణూపమం కాయమిమం విదిత్వా, మరీచిధమ్మం అభిసమ్బుధానో;
ఛేత్వాన మారస్స పపుప్ఫకాని [సపుప్ఫకాని (టీకా)], అదస్సనం మచ్చురాజస్స గచ్ఛే.

౪౭. పుప్ఫాని హేవ పచినన్తం, బ్యాసత్తమనసం [బ్యాసత్తమానసం (క.)] నరం;
సుత్తం గామం మహోఘోవ, మచ్చు ఆదాయ గచ్ఛతి.

౪౮. పుప్ఫాని హేవ పచినన్తం, బ్యాసత్తమనసం నరం;
అతిత్తఞ్ఞేవ కామేసు, అన్తకో కురుతే వసం.

౪౯. యథాపి భమరో పుప్ఫం, వణ్ణగన్ధమహేఠయం [వణ్ణగన్ధమపోఠయం (క.)];
పలేతి రసమాదాయ, ఏవం గామే మునీ చరే.

౫౦. న పరేసం విలోమాని, న పరేసం కతాకతం;
అత్తనోవ అవేక్ఖేయ్య, కతాని అకతాని చ.

౫౧. యథాపి రుచిరం పుప్ఫం, వణ్ణవన్తం అగన్ధకం;
ఏవం సుభాసితా వాచా, అఫలా హోతి అకుబ్బతో.

౫౨. యథాపి రుచిరం పుప్ఫం, వణ్ణవన్తం సుగన్ధకం [సగన్ధకం (సీ. స్యా. కం. పీ.)];
ఏవం సుభాసితా వాచా, సఫలా హోతి కుబ్బతో [సకుబ్బతో (సీ. పీ.), పకుబ్బతో (సీ. అట్ఠ.), సుకుబ్బతో (స్యా. కం.)].

౫౩. యథాపి పుప్ఫరాసిమ్హా, కయిరా మాలాగుణే బహూ;
ఏవం జాతేన మచ్చేన, కత్తబ్బం కుసలం బహుం.

౫౪. న పుప్ఫగన్ధో పటివాతమేతి, న చన్దనం తగరమల్లికా [తగరమల్లికా (సీ. స్యా. కం. పీ.)];
సతఞ్చ గన్ధో పటివాతమేతి, సబ్బా దిసా సప్పురిసో పవాయతి.

౫౫. చన్దనం తగరం వాపి, ఉప్పలం అథ వస్సికీ;
ఏతేసం గన్ధజాతానం, సీలగన్ధో అనుత్తరో.

౫౬. అప్పమత్తో అయం గన్ధో, య్వాయం తగరచన్దనం [యాయం తగరచన్దనీ (సీ. స్యా. కం. పీ.)];
యో చ సీలవతం గన్ధో, వాతి దేవేసు ఉత్తమో.

౫౭. తేసం సమ్పన్నసీలానం, అప్పమాదవిహారినం;
సమ్మదఞ్ఞా విముత్తానం, మారో మగ్గం న విన్దతి.

౫౮. యథా సఙ్కారఠానస్మిం [సఙ్కారధానస్మిం (సీ. స్యా. కం. పీ.)], ఉజ్ఝితస్మిం మహాపథే;
పదుమం తత్థ జాయేథ, సుచిగన్ధం మనోరమం.

౫౯. ఏవం సఙ్కారభూతేసు, అన్ధభూతే [అన్ధీభూతే (క.)] పుథుజ్జనే;
అతిరోచతి పఞ్ఞాయ, సమ్మాసమ్బుద్ధసావకో.

పుప్ఫవగ్గో చతుత్థో నిట్ఠితో.

౫. బాలవగ్గో

౬౦. దీఘా జాగరతో రత్తి, దీఘం సన్తస్స యోజనం;

దీఘో బాలానం సంసారో, సద్ధమ్మం అవిజానతం.

౬౧. చరఞ్చే నాధిగచ్ఛేయ్య, సేయ్యం సదిసమత్తనో;

ఏకచరియం [ఏకచరియం (క॰)] దళ్హం కయిరా, నత్థి బాలే సహాయతా.

౬౨. పుత్తా మత్థి ధనమ్మత్థి [పుత్తమత్థి ధనమత్థి (క॰)], ఇతి బాలో విహఞ్ఞతి;

అత్తా హి [అత్తాపి (?)] అత్తనో నత్థి, కుతో పుత్తా కుతో ధనం.

౬౩. యో బాలో మఞ్ఞతి బాల్యం, పణ్డితో వాపి తేన సో;

బాలో చ పణ్డితమానీ, స వే "బాలో"తి వుచ్చతి.

౬౪. యావజీవమ్పి చే బాలో, పణ్డితం పయిరుపాసతి;

న సో ధమ్మం విజానాతి, దబ్బీ సూపరసం యథా.

౬౫. ముహుత్తమపి చే విఞ్ఞూ, పణ్డితం పయిరుపాసతి;

ఖిప్పం ధమ్మం విజానాతి, జివ్హా సూపరసం యథా.

౬౬. చరన్తి బాలా దుమ్మేధా, అమిత్తేనేవ అత్తనా;

కరోన్తా పాపకం కమ్మం, యం హోతి కటుకప్ఫలం.

౬౭. న తం కమ్మం కతం సాధు, యం కత్వా అనుతప్పతి;

యస్స అస్సుముఖో రోదం, విపాకం పటిసేవతి.

౬౮. తఞ్చ కమ్మం కతం సాధు, యం కత్వా నానుతప్పతి;

యస్స పతీతో సుమనో, విపాకం పటిసేవతి.

౬౯. మధువా [మధుం వా (దీ॰ ని॰ టీకా ౧)] మఞ్ఞతి బాలో, యావ పాపం న పచ్చతి;

యదా చ పచ్చతి పాపం, బాలో [అథ బాలో (సీ॰ స్యా॰) అథ (?)] దుక్ఖం నిగచ్ఛతి.

౭౦. మాసే మాసే కుసగ్గేన, బాలో భుఞ్జేయ్య భోజనం;

న సో సఙ్ఖాతధమ్మానం [సఙ్ఖతధమ్మానం (సీ॰ పీ॰ క॰)], కలం అగ్ఘతి సోళసిం.

౭౧. న హి పాపం కతం కమ్మం, సజ్జు ఖీరంవ ముచ్చతి;

డహన్తం బాలమన్వేతి, భస్మచ్ఛన్నోవ [భస్మాఛన్నోవ (సీ. పీ. క.)] పావకో.

౭౨. యావదేవ అనత్థాయ, ఞత్తం [ఞాతం (?)] బాలస్స జాయతి;
హన్తి బాలస్స సుక్కంసం, ముద్ధమస్స విపాతయం.

౭౩. అసన్తం భావనమిచ్ఛేయ్య [అసన్తం భావమిచ్ఛేయ్య (స్యా.), అసన్తభావనమిచ్ఛేయ్య (క.)], పురేక్ఖారఞ్చ భిక్ఖుసు;
ఆవాసేసు చ ఇస్సరియం, పూజా పరకులేసు చ.

౭౪. మమేవ కత మఞ్ఞన్తు, గిహీపబ్బజితా ఉభో;
మమేవాతివసా అస్సు, కిచ్చాకిచ్చేసు కిస్మిచి;
ఇతి బాలస్స సఙ్కప్పో, ఇచ్ఛా మానో చ వడ్ఢతి.

౭౫. అఞ్ఞా హి లాభూపనిసా, అఞ్ఞా నిబ్బానగామినీ;
ఏవమేతం అభిఞ్ఞాయ, భిక్ఖు బుద్ధస్స సావకో;
సక్కారం నాభినన్దేయ్య, వివేకమనుబ్రూహయే.

బాలవగ్గో పఞ్చమో నిట్ఠితో.

౬. పణ్డితవగ్గో

౭౬. నిధీనంవ పవత్తారం, యం పస్సే వజ్జదస్సినం;

నిగ్గయ్హవాదిం మేధావిం, తాదిసం పణ్డితం భజే;

తాదిసం భజమానస్స, సేయ్యో హోతి న పాపియో.

౭౭. ఓవదేయ్యానుసాసేయ్య, అసబ్భా చ నివారయే;

సతఞ్హి సో పియో హోతి, అసతం హోతి అప్పియో.

౭౮. న భజే పాపకే మిత్తే, న భజే పురిసాధమే;

భజేథ మిత్తే కల్యాణే, భజేథ పురిసుత్తమే.

౭౯. ధమ్మపీతి సుఖం సేతి, విప్పసన్నేన చేతసా;

అరియప్పవేదితే ధమ్మే, సదా రమతి పణ్డితో.

౮౦. ఉదకఞ్హి నయన్తి నేత్తికా, ఉసుకారా నమయన్తి [దమయన్తి (క॰)] తేజనం;

దారుం నమయన్తి తచ్ఛకా, అత్తానం దమయన్తి పణ్డితా.

౮౧. సేలో యథా ఏకఘనో [ఏకగ్ఘనో (క॰)], వాతేన న సమీరతి;

ఏవం నిన్దాపసంసాసు, న సమిఞ్జన్తి పణ్డితా.

౮౨. యథాపి రహదో గమ్భీరో, విప్పసన్నో అనావిలో;

ఏవం ధమ్మాని సుత్వాన, విప్పసీదన్తి పణ్డితా.

౮౩. సబ్బత్థ వే సప్పురిసా చజన్తి, న కామకామా లపయన్తి సన్తో;

సుఖేన ఫుట్ఠా అథ వా దుఖేన, న ఉచ్చావచం [నోచ్చావచం (సీ॰ అట్ఠ॰)] పణ్డితా దస్సయన్తి.

౮౪. న అత్తహేతు న పరస్స హేతు, న పుత్తమిచ్ఛే న ధనం న రట్ఠం;

న ఇచ్ఛేయ్య [నయిచ్ఛే (పీ॰), నిచ్ఛే (?)] అధమ్మేన సమిద్ధిమత్తనో, స సీలవా పఞ్ఞవా ధమ్మికో సియా.

౮౫. అప్పకా తే మనుస్సేసు, యే జనా పారగామినో;

అథాయం ఇతరా పజా, తీరమేవానుధావతి.

౮౬. యే చ ఖో సమ్మదక్ఖాతే, ధమ్మే ధమ్మానువత్తినో;

తే జనా పారమేస్సన్తి, మచ్చుధేయ్యం సుదుత్తరం.

౮౭. కణ్హం ధమ్మం విప్పహాయ, సుక్కం భావేథ పణ్డితో;
ఓకా అనోకమాగమ్మ, వివేకే యత్థ దూరమం.

౮౮. తత్రాభిరతిమిచ్ఛేయ్య, హిత్వా కామే అకిఞ్చనో;
పరియోదపేయ్య [పరియోదాపేయ్య (?)] అత్తానం, చిత్తక్లేసేహి పణ్డితో.

౮౯. యేసం సమ్బోధియఙ్గేసు, సమ్మా చిత్తం సుభావితం;
ఆదానపటినిస్సగ్గే, అనుపాదాయ యే రతా;
ఖీణాసవా జుతిమన్తో, తే లోకే పరినిబ్బుతా.

పణ్డితవగ్గో ఛట్ఠో నిట్ఠితో.

౭. అరహన్తవగ్గో

౯౦. గతద్ధినో విసోకస్స, విప్పముత్తస్స సబ్బధి;
సబ్బగన్థప్పహీనస్స, పరిళాహో న విజ్జతి.

౯౧. ఉయ్యుఞ్జన్తి సతీమన్తో, న నికేతే రమన్తి తే;
హంసావ పల్లలం హిత్వా, ఓకమోకం జహన్తి తే.

౯౨. యేసం సన్నిచయో నత్థి, యే పరిఞ్ఞాతభోజనా;
సుఞ్ఞతో అనిమిత్తో చ, విమోక్ఖో యేసం గోచరో;
ఆకాసే వ సకున్తానం [సకుణానం (క.)], గతి తేసం దురన్నయా.

౯౩. యస్సాసవా పరిక్ఖీణా, ఆహారే చ అనిస్సితో;
సుఞ్ఞతో అనిమిత్తో చ, విమోక్ఖో యస్స గోచరో;
ఆకాసే వ సకున్తానం, పదం తస్స దురన్నయం.

౯౪. యస్సిన్ద్రియాని సమథఙ్గతాని [సమథం గతాని (సీ. పీ.)], అస్సా యథా సారథినా సుదన్తా;
పహీనమానస్స అనాసవస్స, దేవాపి తస్స పిహయన్తి తాదినో.

౯౫. పథవిసమో నో విరుజ్ఝతి, ఇన్దఖిలుపమో [ఇన్దఖీలూపమో (సీ. స్యా. క.)] తాది సుబ్బతో;
రహదోవ అపేతకద్దమో, సంసారా న భవన్తి తాదినో.

౯౬. సన్తం తస్స మనం హోతి, సన్తా వాచా చ కమ్మ చ;
సమ్మదఞ్ఞా విముత్తస్స, ఉపసన్తస్స తాదినో.

౯౭. అస్సద్ధో అకతఞ్ఞూ చ, సన్ధిచ్ఛేదో చ యో నరో;
హతావకాసో వన్తాసో, స వే ఉత్తమపోరిసో.

౯౮. గామే వా యది వారఞ్ఞే, నిన్నే వా యది వా థలే;
యత్థ అరహన్తో విహరన్తి, తం భూమిరామణేయ్యకం.

౯౯. రమణీయాని అరఞ్ఞాని, యత్థ న రమతీ జనో;
వీతరాగా రమిస్సన్తి, న తే కామగవేసినో.

అరహన్తవగ్గో సత్తమో నిట్ఠితో.

౮. సహస్సవగ్గో

౧౦౦.సహస్సమపి చే వాచా, అనత్థపదసంహితా;
ఏకం అత్థపదం సేయ్యో, యం సుత్వా ఉపసమ్మతి.

౧౦౧.సహస్సమపి చే గాథా, అనత్థపదసంహితా;
ఏకం గాథాపదం సేయ్యో, యం సుత్వా ఉపసమ్మతి.

౧౦౨.యో చ గాథా సతం భాసే, అనత్థపదసంహితా [అనత్థపదసఞ్హితం (క.) విసేసనం హేతం గాథాతిపదస్స];
ఏకం ధమ్మపదం సేయ్యో, యం సుత్వా ఉపసమ్మతి.

౧౦౩. యో సహస్సం సహస్సేన, సఙ్గామే మానుసే జినే;
ఏకఞ్చ జేయ్యమత్తానం [అత్తానం (సీ. పీ.)], స వే సఙ్గామజుత్తమో.

౧౦౪.అత్తా హవే జితం సేయ్యో, యా చాయం ఇతరా పజా;
అత్తదన్తస్స పోసస్స, నిచ్చం సఞ్ఞతచారినో.

౧౦౫.నేవ దేవో న గన్ధబ్బో, న మారో సహ బ్రహ్మునా;
జితం అపజితం కయిరా, తథారూపస్స జన్తునో.

౧౦౬.మాసే మాసే సహస్సేన, యో యజేథ సతం సమం;
ఏకఞ్చ భావితత్తానం, ముహుత్తమపి పూజయే;
సాయేవ పూజనా సేయ్యో, యఞ్చే వస్ససతం హుతం.

౧౦౭. యో చ వస్ససతం జన్తు, అగ్గిం పరిచరే వనే;
ఏకఞ్చ భావితత్తానం, ముహుత్తమపి పూజయే;
సాయేవ పూజనా సేయ్యో, యఞ్చే వస్ససతం హుతం.

౧౦౮.యం కిఞ్చి యిట్ఠం వ హుతం వ [యిట్ఠఞ్చ హుతఞ్చ (క.)] లోకే, సంవచ్ఛరం యజేథ పుఞ్ఞపేక్ఖో;
సబ్బమ్పి తం న చతుభాగమేతి, అభివాదనా ఉజ్జుగతేసు సేయ్యో.

౧౦౯.అభివాదనసీలిస్స, నిచ్చం వుడ్ఢాపచాయినో [వద్ధాపచాయినో (సీ. పీ.)];
చత్తారో ధమ్మా వడ్ఢన్తి, ఆయు వణ్ణో సుఖం బలం.

౧౧౦.యో చ వస్ససతం జీవే, దుస్సీలో అసమాహితో;

ఏకాహం జీవితం సేయ్యో, సీలవన్తస్స ఝాయినో.

౧౧౧.యో చ వస్ససతం జీవే, దుప్పఞ్ఞో అసమాహితో;
ఏకాహం జీవితం సేయ్యో, పఞ్ఞవన్తస్స ఝాయినో.

౧౧౨.యో చ వస్ససతం జీవే, కుసీతో హీనవీరియో;
ఏకాహం జీవితం సేయ్యో, వీరియమారభతో దళ్హం.

౧౧౩. యో చ వస్ససతం జీవే, అపస్సం ఉదయబ్బయం;
ఏకాహం జీవితం సేయ్యో, పస్సతో ఉదయబ్బయం.

౧౧౪.యో చ వస్ససతం జీవే, అపస్సం అమతం పదం;
ఏకాహం జీవితం సేయ్యో, పస్సతో అమతం పదం.

౧౧౫.యో చ వస్ససతం జీవే, అపస్సం ధమ్మముత్తమం;
ఏకాహం జీవితం సేయ్యో, పస్సతో ధమ్మముత్తమం.

సహస్సవగ్గో అట్ఠమో నిట్ఠితో.

౯. పాపవగ్గో

౧౧౬.అభిత్థరేథ కల్యాణే, పాపా చిత్తం నివారయే;
దన్ధఞ్హి కరోతో పుఞ్ఞం, పాపస్మిం రమతీ మనో.

౧౧౭.పాపఞ్చే పురిసో కయిరా, న నం [న తం (సీ. పీ.)] కయిరా పునప్పునం;
న తమ్హి ఛన్దం కయిరాథ, దుక్ఖో పాపస్స ఉచ్చయో.

౧౧౮.పుఞ్ఞఞ్చే పురిసో కయిరా, కయిరా నం [కయిరాథేతం (సీ. స్యా.), కయిరాథేనం (పీ.)] పునప్పునం;
తమ్హి ఛన్దం కయిరాథ, సుఖో పుఞ్ఞస్స ఉచ్చయో.

౧౧౯.పాపోపి పస్సతి భద్రం, యావ పాపం న పచ్చతి;
యదా చ పచ్చతి పాపం, అథ పాపో పాపాని [అథ పాపాని (?)] పస్సతి.

౧౨౦.భద్రోపి పస్సతి పాపం, యావ భద్రం న పచ్చతి;
యదా చ పచ్చతి భద్రం, అథ భద్రో భద్రాని [అథ భద్రాని (?)] పస్సతి.

౧౨౧.మావమఞ్ఞేథ [మాప్పమఞ్ఞేథ (సీ. స్యా. పీ.)] పాపస్స, న మన్తం [న మం తం (సీ. పీ.), న మత్తం (స్యా.)] ఆగమిస్సతి;
ఉదబిన్దునిపాతేన, ఉదకుమ్భోపి పూరతి;
బాలో పూరతి [పూరతి బాలో (సీ. క.), ఆపూరతి బాలో (స్యా.)] పాపస్స, థోకం థోకమ్పి [థోక థోకమ్పి (సీ. పీ.)] ఆచినం.

౧౨౨.మావమఞ్ఞేథ పుఞ్ఞస్స, న మన్తం ఆగమిస్సతి;
ఉదబిన్దునిపాతేన, ఉదకుమ్భోపి పూరతి;
ధీరో పూరతి పుఞ్ఞస్స, థోకం థోకమ్పి ఆచినం.

౧౨౩.వాణిజోవ భయం మగ్గం, అప్పసత్థో మహద్ధనో;
విసం జీవితుకామోవ, పాపాని పరివజ్జయే.

౧౨౪.పాణిమ్హి చే వణో నాస్స, హరేయ్య పాణినా విసం;
నాబ్బణం విసమన్వేతి, నత్థి పాపం అకుబ్బతో.

౧౨౫.యో అప్పదుట్ఠస్స నరస్స దుస్సతి, సుద్ధస్స పోసస్స అనఙ్గణస్స;
తమేవ బాలం పచ్చేతి పాపం, సుఖుమో రజో పటివాతంవ ఖిత్తో.

౧౨౬.గబ్భమేకే ఉప్పజ్జన్తి, నిరయం పాపకమ్మినో;
సగ్గం సుగతినో యన్తి, పరినిబ్బన్తి అనాసవా.

౧౨౭.న అన్తలిక్ఖే న సముద్దమజ్ఝే, న పబ్బతానం వివరం పవిస్స [పవిసం (స్యా॰)];
న విజ్జతీ [న విజ్జతి (క॰ సీ॰ పీ॰ క॰)] సో జగతిప్పదేసో, యత్థట్ఠితో [యత్రట్ఠితో (స్యా॰)] ముచ్చేయ్య పాపకమ్మా.

౧౨౮.న అన్తలిక్ఖే న సముద్దమజ్ఝే, న పబ్బతానం వివరం పవిస్స;
న విజ్జతీ సో జగతిప్పదేసో, యత్థట్ఠితం [యత్రట్ఠితం (స్యా॰)] నప్పసహేయ్య మచ్చు.

పాపవగ్గో నవమో నిట్ఠితో.

౧౦. దణ్డవగ్గో

౧౨౯.సబ్బే తసన్తి దణ్డస్స, సబ్బే భాయన్తి మచ్చునో;
అత్తానం ఉపమం కత్వా, న హనేయ్య న ఘాతయే.

౧౩౦. సబ్బే తసన్తి దణ్డస్స, సబ్బేసం జీవితం పియం;
అత్తానం ఉపమం కత్వా, న హనేయ్య న ఘాతయే.

౧౩౧. సుఖకామాని భూతాని, యో దణ్డేన విహింసతి;
అత్తనో సుఖమేసానో, పేచ్చ సో న లభతే సుఖం.

౧౩౨.సుఖకామాని భూతాని, యో దణ్డేన న హింసతి;
అత్తనో సుఖమేసానో, పేచ్చ సో లభతే సుఖం.

౧౩౩. మావోచ ఫరుసం కఞ్చి, వుత్తా పటివదేయ్యు తం [పటివదేయ్యుం తం (క.)];
దుక్ఖా హి సారమ్భకథా, పటిదణ్డా ఫుసేయ్యు తం [ఫుసేయ్యుం తం (క.)].

౧౩౪.సచే నేరేసి అత్తానం, కంసో ఉపహతో యథా;
ఏస పత్తోసి నిబ్బానం, సారమ్భో తే న విజ్జతి.

౧౩౫.యథా దణ్డేన గోపాలో, గావో పాజేతి గోచరం;
ఏవం జరా చ మచ్చు చ, ఆయుం పాజేన్తి పాణినం.

౧౩౬. అథ పాపాని కమ్మాని, కరం బాలో న బుజ్ఝతి;
సేహి కమ్మేహి దుమ్మేధో, అగ్గిదడ్ఢోవ తప్పతి.

౧౩౭. యో దణ్డేన అదణ్డేసు, అప్పదుట్ఠేసు దుస్సతి;
దసన్నమఞ్ఞతరం ఠానం, ఖిప్పమేవ నిగచ్ఛతి.

౧౩౮.వేదనం ఫరుసం జానిం, సరీరస్స చ భేదనం [సరీరస్స పభేదనం (స్యా.)];
గరుకం వాపి ఆబాధం, చిత్తక్ఖేపఞ్చ [చిత్తక్ఖేపం వ (సీ. స్యా. పీ.)] పాపుణే.

౧౩౯.రాజతో వా ఉపసగ్గం [ఉపస్సగ్గం (సీ. పీ.)], అబ్భక్ఖానఞ్చ [అబ్భక్ఖానం వ (సీ. పీ.)] దారుణం;
పరిక్ఖయఞ్చ [పరిక్ఖయం వ (సీ. స్యా. పీ.)] ఞాతీనం, భోగానఞ్చ [భోగానం వ (సీ. స్యా. పీ.)] పభఙ్గురం
[పభఙ్గునం (క.)].

౧౪౦.అథ వాస్స అగారాని, అగ్గి డహతి [డయ్హతి (క॰)] పావకో;

కాయస్స భేదా దుప్పఞ్ఞో, నిరయం సోపపజ్జతి [సో ఉపపజ్జతి (సీ॰ స్యా॰)].

౧౪౧.న నగ్గచరియా న జటా న పఙ్కా, నానాసకా థణ్డిలసాయికా వా;

రజోజల్లం ఉక్కుటికప్పధానం, సోధేన్తి మచ్చం అవితిణ్ణకఙ్ఖం.

౧౪౨.అలఙ్కతో చేపి సమం చరేయ్య, సన్తో దన్తో నియతో బ్రహ్మచారీ;

సబ్బేసు భూతేసు నిధాయ దణ్డం, సో బ్రాహ్మణో సో సమణో స భిక్ఖు.

౧౪౩.హిరీనిసేధో పురిసో, కోచి లోకస్మి విజ్జతి;

యో నిద్దం [నిన్దం (సీ॰ పీ॰) సం॰ ని॰ ౧.౧౮] అపబోధేతి [అపబోధతి (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)], అస్సో భద్రో కసామివ.

౧౪౪.అస్సో యథా భద్రో కసానివిట్ఠో, ఆతాపినో సంవేగినో భవాథ;

సద్ధాయ సీలేన చ వీరియేన చ, సమాధినా ధమ్మవినిచ్ఛయేన చ;

సమ్పన్నవిజ్జాచరణా పతిస్సతా, జహిస్సథ [పహస్సథ (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] దుక్ఖమిదం అనప్పకం.

౧౪౫.ఉదకఞ్హి నయన్తి నేత్తికా, ఉసుకారా నమయన్తి తేజనం;

దారుం నమయన్తి తచ్ఛకా, అత్తానం దమయన్తి సుబ్బతా.

దణ్డవగ్గో దసమో నిట్ఠితో.

౧౧. జరావగ్గో

౧౪౬.కో ను హాసో [కిన్ను హాసో (క.)] కిమానన్దో, నిచ్చం పజ్జలితే సతి;
అన్ధకారేన ఓనద్ధా, పదీపం న గవేసథ.

౧౪౭.పస్స చిత్తకతం బిమ్బం, అరుకాయం సముస్సితం;
ఆతురం బహుసఙ్కప్పం, యస్స నత్థి ధువం ఠితి.

౧౪౮.పరిజిణ్ణమిదం రూపం, రోగనీళం [రోగనిడ్డం (సీ. పీ.), రోగనిద్ధం (స్యా.)] పభఙ్గురం;
భిజ్జతి పూతిసన్దేహో, మరణన్తఞ్హి జీవితం.

౧౪౯.యానిమాని అపత్థాని [యానిమాని అపత్థాని (సీ. స్యా. పీ.), యానిమాని'పవిద్ధాని (?)], అలాబూనేవ [అలాపూనేవ (సీ. స్యా. పీ.)] సారదే;
కాపోతకాని అట్ఠీని, తాని దిస్వాన కా రతి.

౧౫౦.అట్ఠీనం నగరం కతం, మంసలోహితలేపనం;
యత్థ జరా చ మచ్చు చ, మానో మక్ఖో చ ఓహితో.

౧౫౧.జీరన్తి వే రాజరథా సుచిత్తా, అథో సరీరమ్పి జరం ఉపేతి;
సతఞ్చ ధమ్మో న జరం ఉపేతి, సన్తో హవే సబ్భి పవేదయన్తి.

౧౫౨.అప్పస్సుతాయం పురిసో, బలిబద్ధోవ [బలివద్దోవ (సీ. స్యా. పీ.)] జీరతి;
మంసాని తస్స వడ్ఢన్తి, పఞ్ఞా తస్స న వడ్ఢతి.

౧౫౩.అనేకజాతిసంసారం , సన్ధావిస్సం అనిబ్బిసం;
గహకారం [గహకారకం (సీ. స్యా. పీ.)] గవేసన్తో, దుక్ఖా జాతి పునప్పునం.

౧౫౪.గహకారక దిట్ఠోసి, పున గేహం న కాహసి;
సబ్బా తే ఫాసుకా భగ్గా, గహకూటం విసఙ్ఖతం;
విసఙ్ఖారగతం చిత్తం, తణ్హానం ఖయమజ్ఝగా.

౧౫౫.అచరిత్వా బ్రహ్మచరియం, అలద్ధా యోబ్బనే ధనం;
జిణ్ణకోఞ్చావ ఝాయన్తి, ఖీణమచ్ఛేవ పల్లలే.

౧౫౬.అచరిత్వా బ్రహ్మచరియం, అలద్ధా యోబ్బనే ధనం;

సేన్తి చాపాతిఖీణావ, పురాణాని అనుత్థునం.

జరావగ్గో ఏకాదసమో నిట్ఠితో.

౧౨. అత్తవగ్గో

౧౫౭.అత్తానఞ్చే పియం జఞ్ఞా, రక్ఖేయ్య నం సురక్ఖితం;

తిణ్ణం అఞ్ఞతరం యామం, పటిజగ్గేయ్య పణ్డితో.

౧౫౮.అత్తానమేవ పఠమం, పతిరూపే నివేసయే;

అథఞ్ఞమనుసాసేయ్య, న కిలిస్సేయ్య పణ్డితో.

౧౫౯.అత్తానం చే తథా కయిరా, యథాఞ్ఞమనుసాసతి;

సుదన్తో వత దమేథ, అత్తా హి కిర దుద్దమో.

౧౬౦.అత్తా హి అత్తనో నాథో, కో హి నాథో పరో సియా;

అత్తనా హి సుదన్తేన, నాథం లభతి దుల్లభం.

౧౬౧.అత్తనా హి కతం పాపం, అత్తజం అత్తసమ్భవం;

అభిమత్థతి [అభిమన్తతి (సీ. పీ.)] దుమ్మేధం, వజిరం వస్మమయం [వజిరంవ'మ్హమయం (స్యా. క.)] మణిం.

౧౬౨.యస్స అచ్చన్తదుస్సీల్యం, మాలువా సాలమివోత్థతం;

కరోతి సో తథత్తానం, యథా నం ఇచ్ఛతీ దిసో.

౧౬౩.సుకరాని అసాధూని, అత్తనో అహితాని చ;

యం వే హితఞ్చ సాధుఞ్చ, తం వే పరమదుక్కరం.

౧౬౪.యో సాసనం అరహతం, అరియానం ధమ్మజీవినం;

పటిక్కోసతి దుమ్మేధో, దిట్ఠిం నిస్సాయ పాపికం;

ఫలాని కట్ఠకస్సేవ, అత్తఘాతాయ [అత్తఘఞ్ఞాయ (సీ. స్యా. పీ.)] ఫల్లతి.

౧౬౫.అత్తనా హి [అత్తనావ (సీ. స్యా. పీ.)] కతం పాపం, అత్తనా సంకిలిస్సతి;

అత్తనా అకతం పాపం, అత్తనావ విసుజ్ఝతి;

సుద్ధీ అసుద్ధి పచ్చత్తం, నాఞ్ఞో అఞ్ఞం [నాఞ్ఞమఞ్ఞో (సీ.)] విసోధయే.

౧౬౬.అత్తదత్థం పరత్థేన, బహునాపి న హాపయే;

అత్తదత్థమభిఞ్ఞాయ, సదత్థపసుతో సియా.

అత్తవగ్గో ద్వాదసమో నిట్ఠితో.

౧౩. లోకవగ్గో

౧౬౭.హీనం ధమ్మం న సేవేయ్య, పమాదేన న సంవసే;
మిచ్ఛాదిట్ఠిం న సేవేయ్య, న సియా లోకవడ్ఢనో.

౧౬౮.ఉత్తిట్ఠే నప్పమజ్జేయ్య, ధమ్మం సుచరితం చరే;
ధమ్మచారీ సుఖం సేతి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ.

౧౬౯.ధమ్మం చరే సుచరితం, న నం దుచ్చరితం చరే;
ధమ్మచారీ సుఖం సేతి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ.

౧౭౦.యథా పుబ్బుళకం [పుబ్బుళకం (సీ. పీ.)] పస్సే, యథా పస్సే మరీచికం;
ఏవం లోకం అవేక్ఖన్తం, మచ్చురాజా న పస్సతి.

౧౭౧.ఏథ పస్సథిమం లోకం, చిత్తం రాజరథూపమం;
యత్థ బాలా విసీదన్తి, నత్థి సఙ్గో విజానతం.

౧౭౨.యో చ పుబ్బే పమజ్జిత్వా, పచ్ఛా సో నప్పమజ్జతి;
సోమం లోకం పభాసేతి, అబ్భా ముత్తోవ చన్దిమా.

౧౭౩. యస్స పాపం కతం కమ్మం, కుసలేన పిధీయతి [పితీయతి (సీ. స్యా. పీ.)];
సోమం లోకం పభాసేతి, అబ్భా ముత్తోవ చన్దిమా.

౧౭౪.అన్ధభూతో [అన్ధీభూతో (క.)] అయం లోకో, తనుకేత్థ విపస్సతి;
సకుణో జాలముత్తోవ, అప్పో సగ్గాయ గచ్ఛతి.

౧౭౫.హంసాదిచ్చపథే యన్తి, ఆకాసే యన్తి ఇద్ధియా;
నీయన్తి ధీరా లోకమ్హా, జేత్వా మారం సవాహినిం [సవాహనం (స్యా. క.)].

౧౭౬.ఏకం ధమ్మం అతీతస్స, ముసావాదిస్స జన్తునో;
వితిణ్ణపరలోకస్స, నత్థి పాపం అకారియం.

౧౭౭. న వే కదరియా దేవలోకం వజన్తి, బాలా హవే నప్పసంసన్తి దానం;
ధీరో చ దానం అనుమోదమానో, తేనేవ సో హోతి సుఖీ పరత్థ.

౧౭౮.పథబ్యా ఏకరజ్జేన, సగ్గస్స గమనేన వా;

సబ్బలోకాధిపచ్చేన, సోతాపత్తిఫలం వరం.

లోకవగ్గో తేరసమో నిట్ఠితో.

౧౪. బుద్ధవగ్గో

౧౭౯.యస్స జితం నావజీయతి, జితం యస్స [జితమస్స (సీ. స్యా. పీ.), జితం మస్స (క.)] నో యాతి కోచి లోకే;
తం బుద్ధమనన్తగోచరం, అపదం కేన పదేన నేస్సథ.

౧౮౦.యస్స జాలినీ విసత్తికా, తణ్హా నత్థి కుహిఞ్చి నేతవే;
తం బుద్ధమనన్తగోచరం, అపదం కేన పదేన నేస్సథ.

౧౮౧.యే ఝానపసుతా ధీరా, నేక్ఖమ్మూపసమే రతా;
దేవాపి తేసం పిహయన్తి, సమ్బుద్ధానం సతీమతం.

౧౮౨.కిచ్ఛో మనుస్సపటిలాభో, కిచ్ఛం మచ్చాన జీవితం;
కిచ్ఛం సద్ధమ్మస్సవనం, కిచ్ఛో బుద్ధానముప్పాదో.

౧౮౩.సబ్బపాపస్స అకరణం, కుసలస్స ఉపసమ్పదా [కుసలస్సూపసమ్పదా (స్యా.)];
సచిత్తపరియోదపనం [సచిత్తపరియోదాపనం (?)], ఏతం బుద్ధాన సాసనం.

౧౮౪.ఖన్తీ పరమం తపో తితిక్ఖా, నిబ్బానం [నిబ్బాణం (క. సీ. పీ.)] పరమం వదన్తి బుద్ధా;
న హి పబ్బజితో పరూపఘాతీ, న [అయం నకారో సీ. స్యా. పీ. పాత్థకేసు న దిస్సతి] సమణో హోతి పరం విహేఠయన్తో.

౧౮౫.అనూపవాదో అనూపఘాతో [అనుపవాదో అనుపఘాతో (స్యా. క.)], పాతిమోక్ఖే చ సంవరో;
మత్తఞ్ఞుతా చ భత్తస్మిం, పన్తఞ్చ సయనాసనం;
అధిచిత్తే చ ఆయోగో, ఏతం బుద్ధాన సాసనం.

౧౮౬.న కహాపణవస్సేన, తిత్తి కామేసు విజ్జతి;
అప్పస్సాదా దుఖా కామా, ఇతి విఞ్ఞాయ పణ్డితో.

౧౮౭.అపి దిబ్బేసు కామేసు, రతిం సో నాధిగచ్ఛతి;
తణ్హక్ఖయరతో హోతి, సమ్మాసమ్బుద్ధసావకో.

౧౮౮.బహుం వే సరణం యన్తి, పబ్బతాని వనాని చ;
ఆరామరుక్ఖచేత్యాని, మనుస్సా భయతజ్జితా.

౧౮౯.నేతం ఖో సరణం ఖేమం, నేతం సరణముత్తమం;

నేతం సరణమాగమ్మ, సబ్బదుక్ఖా పముచ్చతి.

౧౯౦.యో చ బుద్ధఞ్చ ధమ్మఞ్చ, సఙ్ఘఞ్చ సరణం గతో;
చత్తారి అరియసచ్చాని, సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతి.

౧౯౧.దుక్ఖం దుక్ఖసముప్పాదం, దుక్ఖస్స చ అతిక్కమం;
అరియం చట్ఠఙ్గికం మగ్గం, దుక్ఖూపసమగామినం.

౧౯౨.ఏతం ఖో సరణం ఖేమం, ఏతం సరణముత్తమం;
ఏతం సరణమాగమ్మ, సబ్బదుక్ఖా పముచ్చతి.

౧౯౩. దుల్లభో పురిసాజఞ్ఞో, న సో సబ్బత్థ జాయతి;
యత్థ సో జాయతి ధీరో, తం కులం సుఖమేధతి.

౧౯౪.సుఖో బుద్ధానముప్పాదో, సుఖా సద్ధమ్మదేసనా;
సుఖా సఙ్ఘస్స సామగ్గీ, సమగ్గానం తపో సుఖో.

౧౯౫.పూజారహే పూజయతో, బుద్ధే యది వ సావకే;
పపఞ్చసమతిక్కన్తే, తిణ్ణసోకపరిద్దవే.

౧౯౬.తే తాదిసే పూజయతో, నిబ్బుతే అకుతోభయే;
న సక్కా పుఞ్ఞం సఙ్ఖాతుం, ఇమేత్తమపి కేనచి.

బుద్ధవగ్గో చుద్దసమో నిట్ఠితో.

౧౫. సుఖవగ్గో

౧౯౭.సుసుఖం వత జీవామ, వేరినేసు అవేరినో;
వేరినేసు మనుస్సేసు, విహరామ అవేరినో.

౧౯౮.సుసుఖం వత జీవామ, ఆతురేసు అనాతురా;
ఆతురేసు మనుస్సేసు, విహరామ అనాతురా.

౧౯౯.సుసుఖం వత జీవామ, ఉస్సుకేసు అనుస్సుకా;
ఉస్సుకేసు మనస్సేసు, విహరామ అనుస్సుకా.

౨౦౦.సుసుఖం వత జీవామ, యేసం నో నత్థి కిఞ్చనం;
పీతిభక్ఖా భవిస్సామ, దేవా ఆభస్సరా యథా.

౨౦౧.జయం వేరం పసవతి, దుక్ఖం సేతి పరాజితో;
ఉపసన్తో సుఖం సేతి, హిత్వా జయపరాజయం.

౨౦౨.నత్థి రాగసమో అగ్గి, నత్థి దోససమో కలి;
నత్థి ఖన్ధసమా [ఖన్ధాదిసా (సీ. స్యా. పీ. రూపసిద్ధియా సమేతి)] దుక్ఖా, నత్థి సన్తిపరం సుఖం.

౨౦౩.జిఘచ్ఛాపరమా రోగా, సఙ్ఖారపరమా [సఙ్ఖారా పరమా (బహూసు)] దుఖా;
ఏతం ఞత్వా యథాభూతం, నిబ్బానం పరమం సుఖం.

౨౦౪.ఆరోగ్యపరమా లాభా, సన్తుట్ఠిపరమం ధనం;
విస్సాసపరమా ఞాతి [విస్సాసపరమో ఞాతి (క. సీ.), విస్సాసపరమా ఞాతీ (సీ. అట్ఠ.), విస్సాసా పరమా ఞాతి (క.)], నిబ్బానం పరమం [నిబ్బాణపరమం (క. సీ.)] సుఖం.

౨౦౫.పవివేకరసం పిత్వా [పీత్వా (సీ. స్యా. కం. పీ.)], రసం ఉపసమస్స చ;
నిద్దరో హోతి నిప్పాపో, ధమ్మపీతిరసం పివం.

౨౦౬.సాహు దస్సనమరియానం, సన్నివాసో సదా సుఖో;
అదస్సనేన బాలానం, నిచ్చమేవ సుఖీ సియా.

౨౦౭.బాలసఙ్గతచారీ [బాలసఙ్గతిచారీ (క.)] హి, దీఘమద్ధాన సోచతి;
దుక్ఖో బాలేహి సంవాసో, అమిత్తేనేవ సబ్బదా;

ధీరో చ సుఖసంవాసో, ఞాతీనంవ సమాగమో.

౨౦౮ తస్మా హి –

ధీరఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ బహుస్సుతఞ్చ, ధోరయ్హసీలం వతవన్తమరియం;

తం తాదిసం సప్పురిసం సుమేధం, భజేథ నక్ఖత్తపథంవ చన్దిమా [తస్మా హి ధీరం పఞ్ఞఞ్చ, బహుస్సుతఞ్చ ధోరయ్హం; సీలం ధుతవతమరియం, తం తాదిసం సప్పురిసం; సుమేధం భజేథ నక్ఖత్తపథంవ చన్దిమా; (క.)].

సుఖవగ్గో పన్నరసమో నిట్ఠితో.

౧౬. పియవగ్గో

౨౦౯.అయోగే యుఞ్జమత్తానం, యోగస్మిఞ్చ అయోజయం;
అత్థం హిత్వా పియగ్గాహీ, పిహేతత్తానుయోగినం.

౨౧౦.మా పియేహి సమాగఞ్ఛి, అప్పియేహి కుదాచనం;
పియానం అదస్సనం దుక్ఖం, అప్పియానఞ్చ దస్సనం.

౨౧౧.తస్మా పియం న కయిరాథ, పియాపాయో హి పాపకో;
గన్థా తేసం న విజ్జన్తి, యేసం నత్థి పియాప్పియం.

౨౧౨.పియతో జాయతీ సోకో, పియతో జాయతీ [జాయతే (క.)] భయం;
పియతో విప్పముత్తస్స, నత్థి సోకో కుతో భయం.

౨౧౩.పేమతో జాయతీ సోకో, పేమతో జాయతీ భయం;
పేమతో విప్పముత్తస్స, నత్థి సోకో కుతో భయం.

౨౧౪.రతియా జాయతీ సోకో, రతియా జాయతీ భయం;
రతియా విప్పముత్తస్స, నత్థి సోకో కుతో భయం.

౨౧౫.కామతో జాయతీ సోకో, కామతో జాయతీ భయం;
కామతో విప్పముత్తస్స, నత్థి సోకో కుతో భయం.

౨౧౬.తణ్హాయ జాయతీ [జాయతే (క.)] సోకో, తణ్హాయ జాయతీ భయం;
తణ్హాయ విప్పముత్తస్స, నత్థి సోకో కుతో భయం.

౨౧౭.సీలదస్సనసమ్పన్నం , ధమ్మట్ఠం సచ్చవేదినం;
అత్తనో కమ్మ కుబ్బానం, తం జనో కురుతే పియం.

౨౧౮.ఛన్దజాతో అనక్ఖాతే, మనసా చ ఫుటో సియా;
కామేసు చ అప్పటిబద్ధచిత్తో [అప్పటిబన్ధచిత్తో (క.)], ఉద్ధంసోతోతి వుచ్చతి.

౨౧౯.చిరప్పవాసిం పురిసం, దూరతో సోత్థిమాగతం;
ఞాతిమిత్తా సుహజ్జా చ, అభినన్దన్తి ఆగతం.

౨౨౦.తథేవ కతపుఞ్ఞమ్పి, అస్మా లోకా పరం గతం;

పుఞ్ఞాని పటిగణ్హన్తి, పియం ఞాతీవ ఆగతం.

పియవగ్గో సోళసమో నిట్ఠితో.

౧౭. కోధవగ్గో

౨౨౧కోధం జహే విప్పజహేయ్య మానం, సంయోజనం సబ్బమతిక్కమేయ్య;
తం నామరూపస్మిమసజ్జమానం, అకిఞ్చనం నానుపతన్తి దుక్ఖా.

౨౨౨యో వే ఉప్పతితం కోధం, రథం భన్తంవ వారయే [ధారయే (సీ. స్యా. పీ.)];
తమహం సారథిం బ్రూమి, రస్మిగ్గాహో ఇతరో జనో.

౨౨౩.అక్కోధేన జినే కోధం, అసాధుం సాధునా జినే;
జినే కదరియం దానేన, సచ్చేనాలికవాదినం.

౨౨౪సచ్చం భణే న కుజ్ఝేయ్య, దజ్జా అప్పమ్పి [దజ్జా’ప్పస్మిమ్పి (సీ. పీ.), దజ్జా అప్పస్మి (స్యా. క.)] యాచితో;
ఏతేహి తీహి ఠానేహి, గచ్ఛే దేవాన సన్తికే.

౨౨౫అహింసకా యే మునయో [అహింసకాయా మునయో (క.)], నిచ్చం కాయేన సంవుతా;
తే యన్తి అచ్చుతం ఠానం, యత్థ గన్త్వా న సోచరే.

౨౨౬సదా జాగరమానానం, అహోరత్తానుసిక్ఖినం;
నిబ్బానం అధిముత్తానం, అత్థం గచ్ఛన్తి ఆసవా.

౨౨౭.పోరాణమేతం అతుల, నేతం అజ్జతనామివ;
నిన్దన్తి తుణ్హిమాసీనం, నిన్దన్తి బహుభాణినం;
మితభాణిమ్పి నిన్దన్తి, నత్థి లోకే అనిన్దితో.

౨౨౮న చాహు న చ భవిస్సతి, న చేతరహి విజ్జతి;
ఏకన్తం నిన్దితో పోసో, ఏకన్తం వా పసంసితో.

౨౨౯యం చే విఞ్ఞూ పసంసన్తి, అనువిచ్చ సువే సువే;
అచ్ఛిద్దవుత్తిం [అచ్ఛిన్నవుత్తిం (క.)] మేధావిం, పఞ్ఞాసీలసమాహితం.

౨౩౦.నిక్ఖం [నేక్ఖం (సీ. స్యా. పీ.)] జమ్బోనదస్సేవ, కో తం నిన్దితుమరహతి;
దేవాపి నం పసంసన్తి, బ్రహ్మునాపి పసంసితో.

౨౩౧.కాయప్పకోపం రక్ఖేయ్య, కాయేన సంవుతో సియా;
కాయదుచ్చరితం హిత్వా, కాయేన సుచరితం చరే.

౨౩౨.వచీపకోపం రక్ఖేయ్య, వాచాయ సంవుతో సియా;
వచీదుచ్చరితం హిత్వా, వాచాయ సుచరితం చరే.

౨౩౩. మనోపకోపం రక్ఖేయ్య, మనసా సంవుతో సియా;
మనోదుచ్చరితం హిత్వా, మనసా సుచరితం చరే.

౨౩౪.కాయేన సంవుతా ధీరా, అథో వాచాయ సంవుతా;
మనసా సంవుతా ధీరా, తే వే సుపరిసంవుతా.

కోధవగ్గో సత్తరసమో నిట్ఠితో.

౧౮. మలవగ్గో

౨౩౫.పణ్డుపలాసోవ దానిసి, యమపురిసాపి చ తే [తం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] ఉపట్ఠితా;

ఉయ్యోగముఖే చ తిట్ఠసి, పాథేయ్యమ్పి చ తే న విజ్జతి.

౨౩౬.

సో కరోహి దీపమత్తనో, ఖిప్పం వాయమ పణ్డితో భవ;

నిద్ధన్తమలో అనఙ్గణో, దిబ్బం అరియభూమిం ఉపేహిసి [దిబ్బం అరియభూమిమేహిసి (సీ॰ స్యా॰ పీ॰), దిబ్బమరియభూమిం ఉపేహిసి (?)].

౨౩౭. ఉపనీతవయో చ దానిసి, సమ్పయాతోసి యమస్స సన్తికే;

వాసో [వాసోపి చ (బహూసు)] తే నత్థి అన్తరా, పాథేయ్యమ్పి చ తే న విజ్జతి.

౨౩౮.సో కరోహి దీపమత్తనో, ఖిప్పం వాయమ పణ్డితో భవ;

నిద్ధన్తమలో అనఙ్గణో, న పునం జాతిజరం [న పున జాతిజరం (సీ॰ స్యా॰), న పున జాతిజ్జరం (క॰)] ఉపేహిసి.

౨౩౯.అనుపుబ్బేన మేధావీ, థోకం థోకం ఖణే ఖణే;

కమ్మారో రజతస్సేవ, నిద్ధమే మలమత్తనో.

౨౪౦.అయసావ మలం సముట్ఠితం [సముట్ఠాయ (క॰)], తతుట్ఠాయ [తదుట్ఠాయ (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] తమేవ ఖాదతి;

ఏవం అతిధోనచారినం, సాని కమ్మాని [సకకమ్మాని (సీ॰ పీ॰)] నయన్తి దుగ్గతిం.

౨౪౧.అసజ్ఝాయమలా మన్తా, అనుట్ఠానమలా ఘరా;

మలం వణ్ణస్స కోసజ్జం, పమాదో రక్ఖతో మలం.

౨౪౨.మలిత్థియా దుచ్చరితం, మచ్ఛేరం దదతో మలం;

మలా వే పాపకా ధమ్మా, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ.

౨౪౩.తతో మలా మలతరం, అవిజ్జా పరమం మలం;

ఏతం మలం పహన్త్వాన, నిమ్మలా హోథ భిక్ఖవో.

౨౪౪.సుజీవం అహిరికేన, కాకసూరేన ధంసినా;

పక్ఖన్దినా పగబ్భేన, సంకిలిట్ఠేన జీవితం.

౨౪౫.హిరీమతా చ దుజ్జీవం, నిచ్చం సుచిగవేసినా;

అలీనేనాప్పగబ్భేన, సుద్ధాజీవేన పస్సతా.

౨౪౬ యో పాణమతిపాతేతి, ముసావాదఞ్చ భాసతి;
లోకే అదిన్నమాదియతి, పరదారఞ్చ గచ్ఛతి.

౨౪౭ సురామేరయపానఞ్చ, యో నరో అనుయుఞ్జతి;
ఇధేవమేసో లోకస్మిం, మూలం ఖణతి అత్తనో.

౨౪౮ ఏవం భో పురిస జానాహి, పాపధమ్మా అసఞ్ఞతా;
మా తం లోభో అధమ్మో చ, చిరం దుక్ఖాయ రన్ధయుం.

౨౪౯ దదాతి వే యథాసద్ధం, యథాపసాదనం [యత్థ పసాదనం (కత్థచి)] జనో;
తత్థ యో మఙ్కు భవతి [తత్థ చే మంకు యో హోతి (సీ.), తత్థ యో మఙ్కతో హోతి (స్యా.)], పరేసం పానభోజనే;
న సో దివా వా రత్తిం వా, సమాధిమధిగచ్ఛతి.

౨౫౦ యస్స చేతం సముచ్ఛిన్నం, మూలఘచ్చం [మూలఘచ్ఛం (క.)] సమూహతం;
స వే దివా వా రత్తిం వా, సమాధిమధిగచ్ఛతి.

౨౫౧ నత్థి రాగసమో అగ్గి, నత్థి దోససమో గహో;
నత్థి మోహసమం జాలం, నత్థి తణ్హాసమా నదీ.

౨౫౨ సుదస్సం వజ్జమఞ్ఞేసం, అత్తనో పన దుద్దసం;
పరేసం హి సో వజ్జాని, ఓపునాతి [ఓఫునాతి (క.)] యథా భుసం;
అత్తనో పన ఛాదేతి, కలింవ కితవా సఠో.

౨౫౩ పరవజ్జానుపస్సిస్స , నిచ్చం ఉజ్ఝానసఞ్ఞినో;
ఆసవా తస్స వడ్ఢన్తి, ఆరా సో ఆసవక్ఖయా.

౨౫౪ ఆకాసేవ పదం నత్థి, సమణో నత్థి బాహిరే;
పపఞ్చాభిరతా పజా, నిప్పపఞ్చా తథాగతా.

౨౫౫ ఆకాసేవ పదం నత్థి, సమణో నత్థి బాహిరే;
సఙ్ఖారా సస్సతా నత్థి, నత్థి బుద్ధానమిఞ్జితం.

మలవగ్గో అట్ఠారసమో నిట్ఠితో.

౧౯. ధమ్మట్ఠవగ్గో

౨౫౬ న తేన హోతి ధమ్మట్ఠో, యేనత్థం సాహసా [సహసా (సీ. స్యా. క.)] నయే;
యో చ అత్థం అనత్థఞ్చ, ఉభో నిచ్ఛేయ్య పణ్డితో.

౨౫౭.అసాహసేన ధమ్మేన, సమేన నయతీ పరే;
ధమ్మస్స గుత్తో మేధావీ, “ధమ్మట్ఠో”తి పవుచ్చతి.

౨౫౮ న తేన పణ్డితో హోతి, యావతా బహు భాసతి;
ఖేమీ అవేరీ అభయో, “పణ్డితో”తి పవుచ్చతి.

౨౫౯ న తావతా ధమ్మధరో, యావతా బహు భాసతి;
యో చ అప్పమ్పి సుత్వాన, ధమ్మం కాయేన పస్సతి;
స వే ధమ్మధరో హోతి, యో ధమ్మం నప్పమజ్జతి.

౨౬౦.న తేన థేరో సో హోతి [థేరో హోతి (సీ. స్యా.)], యేనస్స పలితం సిరో;
పరిపక్కో వయో తస్స, “మోఘజిణ్ణో”తి వుచ్చతి.

౨౬౧.యమ్హి సచ్చఞ్చ ధమ్మో చ, అహింసా సంయమో దమో;
స వే వన్తమలో ధీరో, “థేరో” ఇతి [సో థేరోతి (స్యా. క.)] పవుచ్చతి.

౨౬౨ న వాక్కరణమత్తేన, వణ్ణపోక్ఖరతాయ వా;
సాధురూపో నరో హోతి, ఇస్సుకీ మచ్ఛరీ సఠో.

౨౬౩.యస్స చేతం సముచ్ఛిన్నం, మూలఘచ్చం సమూహతం;
స వన్తదోసో మేధావీ, “సాధురూపో”తి వుచ్చతి.

౨౬౪.న ముణ్డకేన సమణో, అబ్బతో అలికం భణం;
ఇచ్ఛాలోభసమాపన్నో, సమణో కిం భవిస్సతి.

౨౬౫ యో చ సమేతి పాపాని, అణుం థూలాని సబ్బసో;
సమితత్తా హి పాపానం, “సమణో”తి పవుచ్చతి.

౨౬౬.న తేన భిక్ఖు సో హోతి, యావతా భిక్ఖతే పరే;
విస్సం ధమ్మం సమాదాయ, భిక్ఖు హోతి న తావతా.

౨౬౭.యోధ పుఞ్ఞఞ్చ పాపఞ్చ, బాహేత్వా బ్రహ్మచరియవా [బ్రహ్మచరియం (క.)];
సఙ్ఖాయ లోకే చరతి, స వే “భిక్ఖూ”తి వుచ్చతి.

౨౬౮.న మోనేన మునీ హోతి, మూళ్హరూపో అవిద్దసు;
యో చ తులంవ పగ్గయ్హ, వరమాదాయ పణ్డితో.

౨౬౯.పాపాని పరివజ్జేతి, స మునీ తేన సో ముని;
యో మునాతి ఉభో లోకే, “ముని” తేన పవుచ్చతి.

౨౭౦.న తేన అరియో హోతి, యేన పాణాని హింసతి;
అహింసా సబ్బపాణానం, “అరియో”తి పవుచ్చతి.

౨౭౧.న సీలబ్బతమత్తేన, బాహుసచ్చేన వా పన;
అథ వా సమాధిలాభేన, వివిత్తసయనేన వా.

౨౭౨.ఫుసామి నేక్ఖమ్మసుఖం, అపుథుజ్జనసేవితం;
భిక్ఖు విస్సాసమాపాది, అప్పత్తో ఆసవక్ఖయం.

ధమ్మట్ఠవగ్గో ఏకూనవీసతిమో నిట్ఠితో.

౨౦. మగ్గవగ్గో

౨౭౩. మగ్గానట్ఠఙ్గికో సేట్ఠో, సచ్చానం చతురో పదా;

విరాగో సేట్ఠో ధమ్మానం, ద్విపదానఞ్చ చక్ఖుమా.

౨౭౪. ఏసేవ [ఏసోవ (సీ. పీ.)] మగ్గో నత్థఞ్ఞో, దస్సనస్స విసుద్ధియా;

ఏతఞ్హి తుమ్హే పటిపజ్జథ, మారస్సేతం పమోహనం.

౨౭౫. ఏతఞ్హి తుమ్హే పటిపన్నా, దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సథ;

అక్ఖాతో వో [అక్ఖాతో వే (సీ. పీ.)] మయా మగ్గో, అఞ్ఞాయ సల్లకన్తనం [సల్లసన్థనం (సీ. పీ.), సల్లసత్థనం (స్యా.)].

౨౭౬. తుమ్హేహి కిచ్చమాతప్పం, అక్ఖాతారో తథాగతా;

పటిపన్నా పమోక్ఖన్తి, ఝాయినో మారబన్ధనా.

౨౭౭. "సబ్బే సఙ్ఖారా అనిచ్చా"తి, యదా పఞ్ఞాయ పస్సతి;

అథ నిబ్బిన్దతి దుక్ఖే, ఏస మగ్గో విసుద్ధియా.

౨౭౮. "సబ్బే సఙ్ఖారా దుక్ఖా"తి, యదా పఞ్ఞాయ పస్సతి;

అథ నిబ్బిన్దతి దుక్ఖే, ఏస మగ్గో విసుద్ధియా.

౨౭౯. "సబ్బే ధమ్మా అనత్తా"తి, యదా పఞ్ఞాయ పస్సతి;

అథ నిబ్బిన్దతి దుక్ఖే, ఏస మగ్గో విసుద్ధియా.

౨౮౦. ఉట్ఠానకాలమ్హి అనుట్ఠహానో, యువా బలీ ఆలసియం ఉపేతో;

సంసన్నసఙ్కప్పమనో [అసమ్పన్నసఙ్కప్పమనో (క.)] కుసీతో, పఞ్ఞాయ మగ్గం అలసో న విన్దతి.

౨౮౧. వాచానురక్ఖీ మనసా సుసంవుతో, కాయేన చ నాకుసలం కయిరా [అకుసలం న కయిరా (సీ. స్యా. కం. పీ.)];

ఏతే తయో కమ్మపథే విసోధయే, ఆరాధయే మగ్గమిసిప్పవేదితం.

౨౮౨. యోగా వే జాయతీ [జాయతే (కత్థచి)] భూరి, అయోగా భూరిసఙ్ఖయో;

ఏతం ద్వేధాపథం ఞత్వా, భవాయ విభవాయ చ;

తథాత్తానం నివేసేయ్య, యథా భూరి పవడ్ఢతి.

౨౮౩. వనం ఛిన్దథ మా రుక్ఖం, వనతో జాయతే భయం;

ఛేత్వా వనఞ్చ వనథఞ్చ, నిబ్బనా హోథ భిక్ఖవో.

౨౮౪ యావ హి వనథో న ఛిజ్జతి, అణుమత్తోపి నరస్స నారిసు;
పటిబద్ధమనోవ [పటిబన్ధమనోవ (క.)] తావ సో, వచ్ఛో ఖీరపకోవ [ఖీరపానోవ (పీ.)] మాతరి.

౨౮౫ ఉచ్ఛిన్ద సినేహమత్తనో కుముదం సారదికంవ [పాణినా];
సన్తిమగ్గమేవ బ్రూహయ, నిబ్బానం సుగతేన దేసితం.

౨౮౬ ఇధ వస్సం వసిస్సామి, ఇధ హేమన్తగిమ్హిసు;
ఇతి బాలో విచిన్తేతి, అన్తరాయం న బుజ్ఝతి.

౨౮౭ తం పుత్తపసుసమ్మత్తం, బ్యాసత్తమనసం నరం;
సుత్తం గామం మహోఘోవ, మచ్చు ఆదాయ గచ్ఛతి.

౨౮౮ న సన్తి పుత్తా తాణాయ, న పితా నాపి బన్ధవా;
అన్తకేనాధిపన్నస్స, నత్థి ఞాతీసు తాణతా.

౨౮౯ ఏతమత్థవసం ఞత్వా, పణ్డితో సీలసంవుతో;
నిబ్బానగమనం మగ్గం, ఖిప్పమేవ విసోధయే.

మగ్గవగ్గో వీసతిమో నిట్ఠితో.

౨౧. పకిణ్ణకవగ్గో

౨౯౦.మత్తాసుఖపరిచ్చాగా , పస్సే చే విపులం సుఖం;
చజే మత్తాసుఖం ధీరో, సమ్పస్సం విపులం సుఖం.

౨౯౧.పరదుక్ఖూపధానేన, అత్తనో [యో అత్తనో (స్యా. పీ. క.)] సుఖమిచ్ఛతి;
వేరసంసగ్గసంసట్ఠో, వేరా సో న పరిముచ్చతి.

౨౯౨.యఞ్హి కిచ్చం అపవిద్ధం [తదపవిద్ధం (సీ. స్యా.)], అకిచ్చం పన కయిరతి;
ఉన్నళానం పమత్తానం, తేసం వడ్ఢన్తి ఆసవా.

౨౯౩.యేసఞ్చ సుసమారద్ధా, నిచ్చం కాయగతా సతి;
అకిచ్చం తే న సేవన్తి, కిచ్చే సాతచ్చకారినో;
సతానం సమ్పజానానం, అత్థం గచ్ఛన్తి ఆసవా.

౨౯౪.మాతరం పితరం హన్త్వా, రాజానో ద్వే చ ఖత్తియే;
రట్ఠం సానుచరం హన్త్వా, అనీఘో యాతి బ్రాహ్మణో.

౨౯౫.మాతరం పితరం హన్త్వా, రాజానో ద్వే చ సోత్థియే;
వేయగ్ఘపఞ్చమం హన్త్వా, అనీఘో యాతి బ్రాహ్మణో.

౨౯౬.సుప్పబుద్ధం పబుజ్ఝన్తి, సదా గోతమసావకా;
యేసం దివా చ రత్తో చ, నిచ్చం బుద్ధగతా సతి.

౨౯౭.సుప్పబుద్ధం పబుజ్ఝన్తి, సదా గోతమసావకా;
యేసం దివా చ రత్తో చ, నిచ్చం ధమ్మగతా సతి.

౨౯౮.సుప్పబుద్ధం పబుజ్ఝన్తి, సదా గోతమసావకా;
యేసం దివా చ రత్తో చ, నిచ్చం సఙ్ఘగతా సతి.

౨౯౯.సుప్పబుద్ధం పబుజ్ఝన్తి, సదా గోతమసావకా;
యేసం దివా చ రత్తో చ, నిచ్చం కాయగతా సతి.

౩౦౦.సుప్పబుద్ధం పబుజ్ఝన్తి, సదా గోతమసావకా;
యేసం దివా చ రత్తో చ, అహింసాయ రతో మనో.

౩౦౧. సుప్పబుద్ధం పబుజ్ఝన్తి, సదా గోతమసావకా;
యేసం దివా చ రత్తో చ, భావనాయ రతో మనో.

౩౦౨. దుప్పబ్బజ్జం దురభిరమం, దురావాసా ఘరా దుఖా;
దుక్ఖోసమానసంవాసో, దుక్ఖానుపతితద్ధగూ;
తస్మా న చద్ధగూ సియా, న చ [తస్మా న చద్ధగూ న చ (క.)] దుక్ఖానుపతితో సియా [దుక్ఖానుపాతితో (?)].

౩౦౩. సద్ధో సీలేన సమ్పన్నో, యసోభోగసమప్పితో;
యం యం పదేసం భజతి, తత్థ తత్థేవ పూజితో.

౩౦౪. దూరే సన్తో పకాసేన్తి, హిమవన్తోవ పబ్బతో;
అసన్తేత్థ న దిస్సన్తి, రత్తిం ఖిత్తా యథా సరా.

౩౦౫. ఏకాసనం ఏకసేయ్యం, ఏకో చరమతన్దితో;
ఏకో దమయమత్తానం, వనన్తే రమితో సియా.

పకిణ్ణకవగ్గో ఏకవీసతిమో నిట్ఠితో.

౨౨. నిరయవగ్గో

౩౦౬. అభూతవాదీ నిరయం ఉపేతి, యో వాపి [యో చాపి (సీ. పీ. క.)] కత్వా న కరోమి చాహ [న కరోమీతి చాహ (స్యా.)];

ఉభోపి తే పేచ్చ సమా భవన్తి, నిహీనకమ్మా మనుజా పరత్థ.

౩౦౭. కాసావకణ్ఠా బహవో, పాపధమ్మా అసఞ్ఞతా;

పాపా పాపేహి కమ్మేహి, నిరయం తే ఉపపజ్జరే.

౩౦౮. సేయ్యో అయోగుళో భుత్తో, తత్తో అగ్గిసిఖూపమో;

యఞ్చే భుఞ్జేయ్య దుస్సీలో, రట్ఠపిణ్డమసఞ్ఞతో.

౩౦౯. చత్తారి ఠానాని నరో పమత్తో, ఆపజ్జతి పరదారూపసేవీ;

అపుఞ్ఞలాభం న నికామసేయ్యం, నిన్దం తతీయం నిరయం చతుత్థం.

౩౧౦. అపుఞ్ఞలాభో చ గతీ చ పాపికా, భీతస్స భీతాయ రతీ చ థోకికా;

రాజా చ దణ్డం గరుకం పణేతి, తస్మా నరో పరదారం న సేవే.

౩౧౧. కుసో యథా దుగ్గహితో, హత్థమేవానుకన్తతి;

సామఞ్ఞం దుప్పరామట్ఠం, నిరయాయుపకడ్ఢతి.

౩౧౨. యం కిఞ్చి సిథిలం కమ్మం, సంకిలిట్ఠఞ్చ యం వతం;

సఙ్కస్సరం బ్రహ్మచరియం, న తం హోతి మహప్ఫలం.

౩౧౩. కయిరా చే కయిరాథేనం [కయిరా నం (క.)], దళ్హమేనం పరక్కమే;

సిథిలో హి పరిబ్బాజో, భియ్యో ఆకిరతే రజం.

౩౧౪. అకతం దుక్కటం సేయ్యో, పచ్ఛా తప్పతి దుక్కటం;

కతఞ్చ సుకతం సేయ్యో, యం కత్వా నానుతప్పతి.

౩౧౫. నగరం యథా పచ్చన్తం, గుత్తం సన్తరబాహిరం;

ఏవం గోపేథ అత్తానం, ఖణో వో [ఖణో వే (సీ. పీ. క.)] మా ఉపచ్చగా;

ఖణాతీతా హి సోచన్తి, నిరయమ్హి సమప్పితా.

౩౧౬. అలజ్జితాయే లజ్జన్తి, లజ్జితాయే న లజ్జరే;

మిచ్ఛాదిట్ఠిసమాదానా, సత్తా గచ్ఛన్తి దుగ్గతిం.

౩౧౭. అభయే భయదస్సినో, భయే చాభయదస్సినో;
మిచ్ఛాదిట్ఠిసమాదానా, సత్తా గచ్ఛన్తి దుగ్గతిం.

౩౧౮. అవజ్జే వజ్జమతినో, వజ్జే చావజ్జదస్సినో;
మిచ్ఛాదిట్ఠిసమాదానా, సత్తా గచ్ఛన్తి దుగ్గతిం.

౩౧౯. వజ్జఞ్చ వజ్జతో ఞత్వా, అవజ్జఞ్చ అవజ్జతో;
సమ్మాదిట్ఠిసమాదానా, సత్తా గచ్ఛన్తి సుగ్గతిం.

నిరయవగ్గో ద్వావీసతిమో నిట్ఠితో.

౨౩. నాగవగ్గో

౩౨౦. అహం నాగోవ సఙ్గామే, చాపతో పతితం సరం;
అతివాక్యం తితిక్ఖిస్సం, దుస్సీలో హి బహుజ్జనో.

౩౨౧. దన్తం నయన్తి సమితిం, దన్తం రాజాభిరూహతి;
దన్తో సేట్ఠో మనుస్సేసు, యోతివాక్యం తితిక్ఖతి.

౩౨౨. వరమస్సతరా దన్తా, ఆజానీయా చ [ఆజానీయావ (స్యా॰)] సిన్ధవా;
కుఞ్జరా చ [కుఞ్జరావ (స్యా॰)] మహానాగా, అత్తదన్తో తతో వరం.

౩౨౩. న హి ఏతేహి యానేహి, గచ్ఛేయ్య అగతం దిసం;
యథాత్తనా సుదన్తేన, దన్తో దన్తేన గచ్ఛతి.

౩౨౪. ధనపాలో [ధనపాలకో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] నామ కుఞ్జరో, కటుకభేదనో [కటుకప్పభేదనో (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)]
దున్నివారయో;
బద్ధో కబళం న భుఞ్జతి, సుమరతి [సుసరతి (క॰)] నాగవనస్స కుఞ్జరో.

౩౨౫. మిద్ధీ యదా హోతి మహగ్ఘసో చ, నిద్దాయితా సమ్పరివత్తసాయీ;
మహావరాహోవ నివాపపుట్ఠో, పునప్పునం గబ్భముపేతి మన్దో.

౩౨౬. ఇదం పురే చిత్తమచారి చారికం, యేనిచ్ఛకం యత్థకామం యథాసుఖం;
తదజ్జహం నిగ్గహేస్సామి యోనిసో, హత్థిప్పభిన్నం వియ అఙ్కుసగ్గహో.

౩౨౭. అప్పమాదరతా హోథ, సచిత్తమనురక్ఖథ;
దుగ్గా ఉద్ధరథత్తానం, పఙ్కే సన్నోవ [సత్తోవ (సీ॰ పీ॰)] కుఞ్జరో.

౩౨౮. సచే లభేథ నిపకం సహాయం, సద్ధిం చరం సాధువిహారిధీరం;
అభిభుయ్య సబ్బాని పరిస్సయాని, చరేయ్య తేనత్తమనో సతీమా.

౩౨౯. నో చే లభేథ నిపకం సహాయం, సద్ధిం చరం సాధువిహారిధీరం;
రాజావ రట్ఠం విజితం పహాయ, ఏకో చరే మాతఙ్గరఞ్ఞేవ నాగో.

౩౩౦. ఏకస్స చరితం సేయ్యో, నత్థి బాలే సహాయతా;
ఏకో చరే న చ పాపాని కయిరా, అప్పోస్సుక్కో మాతఙ్గరఞ్ఞేవ నాగో.

౩౩౧. అత్థమ్హి జాతమ్హి సుఖా సహాయా, తుట్ఠీ సుఖా యా ఇతరీతరేన;

పుఞ్ఞం సుఖం జీవితసఙ్ఖయమ్హి, సబ్బస్స దుక్ఖస్స సుఖం పహానం.

౩౩౨. సుఖా మత్తేయ్యతా లోకే, అథో పేత్తేయ్యతా సుఖా;

సుఖా సామఞ్ఞతా లోకే, అథో బ్రహ్మఞ్ఞతా సుఖా.

౩౩౩. సుఖం యావ జరా సీలం, సుఖా సద్ధా పతిట్ఠితా;

సుఖో పఞ్ఞాయ పటిలాభో, పాపానం అకరణం సుఖం.

నాగవగ్గో తేవీసతిమో నిట్ఠితో.

౨౪. తణ్హావగ్గో

౩౩౪. మనుజస్స పమత్తచారినో, తణ్హా వడ్ఢతి మాలువా వియ;

సో ప్లవతీ [ప్లవతి (సీ. పీ.), పలవేతీ (క.), ఉప్లవతి (?)] హురా హురం, ఫలమిచ్ఛంవ వనస్మి వానరో.

౩౩౫. యం ఏసా సహతే జమ్మీ, తణ్హా లోకే విసత్తికా;

సోకా తస్స పవడ్ఢన్తి, అభివట్ఠంవ [అభివడ్ఢంవ (స్యా.), అభివట్టంవ (పీ.), అభివుడ్ఢంవ (క.)] బీరణం.

౩౩౬. యో చేతం సహతే జమ్మిం, తణ్హం లోకే దురచ్చయం;

సోకా తమ్హా పపతన్తి, ఉదబిన్దువ పోక్ఖరా.

౩౩౭. తం వో వదామి భద్దం వో, యావన్తేత్థ సమాగతా;

తణ్హాయ మూలం ఖణథ, ఉసీరత్థోవ బీరణం;

మా వో నళంవ సోతోవ, మారో భఞ్జి పునప్పునం.

౩౩౮. యథాపి మూలే అనుపద్దవే దళ్హే, ఛిన్నోపి రుక్ఖో పునరేవ రూహతి;

ఏవమ్పి తణ్హానుసయే అనూహతే, నిబ్బత్తతీ దుక్ఖమిదం పునప్పునం.

౩౩౯. యస్స ఛత్తింసతి సోతా, మనాపసవనా భుసా;

మాహా [వాహా (సీ. స్యా. పీ.)] వహన్తి దుద్దిట్ఠిం, సఙ్కప్పా రాగనిస్సితా.

౩౪౦. సవన్తి సబ్బధి సోతా, లతా ఉప్పజ్జ [ఉబ్భిజ్జ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] తిట్ఠతి;

తఞ్చ దిస్వా లతం జాతం, మూలం పఞ్ఞాయ ఛిన్దథ.

౩౪౧. సరితాని సినేహితాని చ, సోమనస్సాని భవన్తి జన్తునో;

తే సాతసితా సుఖేసినో, తే వే జాతిజరూపగా నరా.

౩౪౨. తసిణాయ పురక్ఖతా పజా, పరిసప్పన్తి ససోవ బన్ధితో [బాధితో (బహూసు)];

సంయోజనసఙ్గసత్తకా, దుక్ఖముపేన్తి పునప్పునం చిరాయ.

౩౪౩. తసిణాయ పురక్ఖతా పజా, పరిసప్పన్తి ససోవ బన్ధితో;

తస్మా తసిణం వినోదయే, ఆకఙ్ఖన్త [భిక్ఖూ ఆకఙ్ఖీ (సీ.), భిక్ఖు ఆకఙ్ఖం (స్యా.)] విరాగమత్తనో.

౩౪౪. యో నిబ్బనథో వనాధిముత్తో, వనముత్తో వనమేవ ధావతి;

తం పుగ్గలమేథ పస్సథ, ముత్తో బన్ధనమేవ ధావతి.

౩౪౫.న తం దళ్హం బన్ధనమాహు ధీరా, యదాయసం దారుజపబ్బజఞ్చ [దారూజం బబ్బజఞ్చ (సీ. పీ.)];
సారత్తరత్తా మణికుణ్డలేసు, పుత్తేసు దారేసు చ యా అపేక్ఖా.

౩౪౬.ఏతం దళ్హం బన్ధనమాహు ధీరా, ఓహారినం సిథిలం దుప్పముఞ్చం;
ఏతమ్పి ఛేత్వాన పరిబ్బజన్తి, అనపేక్ఖినో కామసుఖం పహాయ.

౩౪౭. యే రాగరత్తానుపతన్తి సోతం, సయంకతం మక్కటకోవ జాలం;
ఏతమ్పి ఛేత్వాన వజన్తి ధీరా, అనపేక్ఖినో సబ్బదుక్ఖం పహాయ.

౩౪౮.ముఞ్చ పురే ముఞ్చ పచ్ఛతో, మజ్ఝే ముఞ్చ భవస్స పారగూ;
సబ్బత్థ విముత్తమానసో, న పునం జాతిజరం ఉపేహిసి.

౩౪౯.వితక్కమథితస్స జన్తునో, తిబ్బరాగస్స సుభానుపస్సినో;
భియ్యో తణ్హా పవడ్ఢతి, ఏస ఖో దళ్హం [ఏస గాళ్హం (క.)] కరోతి బన్ధనం.

౩౫౦.వితక్కూపసమే చ [వితక్కూపసమేవ (క.)] యో రతో, అసుభం భావయతే సదా సతో;
ఏస [ఏసో (?)] ఖో బ్యన్తి కాహితి, ఏస [ఏసో (?)] ఛేచ్ఛతి మారబన్ధనం.

౩౫౧.నిట్ఠఙ్గతో అసన్తాసీ, వీతతణ్హో అనఙ్గణో;
అచ్ఛిన్ది భవసల్లాని, అన్తిమోయం సముస్సయో.

౩౫౨.వీతతణ్హో అనాదానో, నిరుత్తిపదకోవిదో;
అక్ఖరానం సన్నిపాతం, జఞ్ఞా పుబ్బాపరాని చ;
స వే "అన్తిమసారీరో, మహాపఞ్ఞో మహాపురిసో"తి వుచ్చతి.

౩౫౩. సబ్బాభిభూ సబ్బవిదూహమస్మి, సబ్బేసు ధమ్మేసు అనూపలిత్తో;
సబ్బఞ్జహో తణ్హక్ఖయే విముత్తో, సయం అభిఞ్ఞాయ కముద్దిసేయ్యం.

౩౫౪.సబ్బదానం ధమ్మదానం జినాతి, సబ్బరసం ధమ్మరసో జినాతి;
సబ్బరతిం ధమ్మరతి జినాతి, తణ్హక్ఖయో సబ్బదుక్ఖం జినాతి.

౩౫౫.హనన్తి భోగా దుమ్మేధం, నో చ పారగవేసినో;
భోగతణ్హాయ దుమ్మేధో, హన్తి అఞ్ఞేవ అత్తనం.

౩౫౬.తిణదోసాని ఖేత్తాని, రాగదోసా అయం పజా;
తస్మా హి వీతరాగేసు, దిన్నం హోతి మహప్ఫలం.

౩౫౭. తిణదోసాని ఖేత్తాని, దోసదోసా అయం పజా;

తస్మా హి వీతదోసేసు, దిన్నం హోతి మహప్ఫలం.

౩౫౮. తిణదోసాని ఖేత్తాని, మోహదోసా అయం పజా;

తస్మా హి వీతమోహేసు, దిన్నం హోతి మహప్ఫలం.

౩౫౯. (తిణదోసాని ఖేత్తాని, ఇచ్ఛాదోసా అయం పజా;

తస్మా హి విగతిచ్ఛేసు, దిన్నం హోతి మహప్ఫలం.) [( ) విదేసపోత్థకేసు నత్థి, అట్ఠకథాయమ్పి న దిస్సతి]

తిణదోసాని ఖేత్తాని, తణ్హాదోసా అయం పజా;

తస్మా హి వీతతణ్హేసు, దిన్నం హోతి మహప్ఫలం.

తణ్హావగ్గో చతువీసతిమో నిట్ఠితో.

౨౫. భిక్ఖువగ్గో

౩౬౦. చక్ఖునా సంవరో సాధు, సాధు సోతేన సంవరో;
ఘానేన సంవరో సాధు, సాధు జివ్హాయ సంవరో.

౩౬౧. కాయేన సంవరో సాధు, సాధు వాచాయ సంవరో;
మనసా సంవరో సాధు, సాధు సబ్బత్థ సంవరో;
సబ్బత్థ సంవుతో భిక్ఖు, సబ్బదుక్ఖా పముచ్చతి.

౩౬౨. హత్థసంయతో పాదసంయతో, వాచాసంయతో సంయతుత్తమో;
అజ్ఝత్తరతో సమాహితో, ఏకో సన్తుసితో తమాహు భిక్ఖుం.

౩౬౩. యో ముఖసంయతో భిక్ఖు, మన్తభాణీ అనుద్ధతో;
అత్థం ధమ్మఞ్చ దీపేతి, మధురం తస్స భాసితం.

౩౬౪. ధమ్మారామో ధమ్మరతో, ధమ్మం అనువిచిన్తయం;
ధమ్మం అనుస్సరం భిక్ఖు, సద్ధమ్మా న పరిహాయతి.

౩౬౫. సలాభం నాతిమఞ్ఞేయ్య, నాఞ్ఞేసం పిహయం చరే;
అఞ్ఞేసం పిహయం భిక్ఖు, సమాధిం నాధిగచ్ఛతి.

౩౬౬. అప్పలాభోపి చే భిక్ఖు, సలాభం నాతిమఞ్ఞతి;
తం వే దేవా పసంసన్తి, సుద్ధాజీవిం అతన్దితం.

౩౬౭. సబ్బసో నామరూపస్మిం, యస్స నత్థి మమాయితం;
అసతా చ న సోచతి, స వే “భిక్ఖూ”తి వుచ్చతి.

౩౬౮. మేత్తావిహారీ యో భిక్ఖు, పసన్నో బుద్ధసాసనే;
అధిగచ్ఛే పదం సన్తం, సఙ్ఖారూపసమం సుఖం.

౩౬౯. సిఞ్చ భిక్ఖు ఇమం నావం, సిత్తా తే లహుమేస్సతి;
ఛేత్వా రాగఞ్చ దోసఞ్చ, తతో నిబ్బానమేహిసి.

౩౭౦. పఞ్చ ఛిన్దే పఞ్చ జహే, పఞ్చ చుత్తరి భావయే;
పఞ్చ సఙ్గాతిగో భిక్ఖు, “ఓఘతిణ్ణో”తి వుచ్చతి.

౩౭౧. ఝాయ భిక్ఖు [ఝాయ తువం భిక్ఖు (?)] మా పమాదో [మా చ పమాదో (సీ. స్యా. పీ.)], మా తే కామగుణే రమేస్సు [భమస్సు (సీ. పీ.), భవస్సు (స్యా.), రమస్సు (క.)] చిత్తం;
మా లోహగుళం గిలీ పమత్తో, మా కన్ది "దుక్ఖమిద"న్తి డయ్హమానో.

౩౭౨. నత్థి ఝానం అపఞ్ఞస్స, పఞ్ఞా నత్థి అఝాయతో [అజ్ఝాయినో (క.)];
యమ్హి ఝానఞ్చ పఞ్ఞా చ, స వే నిబ్బానసన్తికే.

౩౭౩. సుఞ్ఞాగారం పవిట్ఠస్స, సన్తచిత్తస్స భిక్ఖునో;
అమానుసీ రతి హోతి, సమ్మా ధమ్మం విపస్సతో.

౩౭౪. యతో యతో సమ్మసతి, ఖన్ధానం ఉదయబ్బయం;
లభతీ [లభతి (పీ.), లభతే (క.)] పీతిపామోజ్జం, అమతం తం విజానతం.

౩౭౫. తత్రాయమాది భవతి, ఇధ పఞ్ఞస్స భిక్ఖునో;
ఇన్ద్రియగుత్తి సన్తుట్ఠి, పాతిమోక్ఖే చ సంవరో.

౩౭౬. మిత్తే భజస్సు కల్యాణే, సుద్ధాజీవే అతన్దితే;
పటిసన్థారవుత్యస్స [పటిసన్ధారవుత్యస్స (క.)], ఆచారకుసలో సియా;
తతో పామోజ్జబహులో, దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సతి.

౩౭౭. వస్సికా వియ పుప్ఫాని, మద్దవాని [మజ్జవాని (క. టీకా) పచ్చవాని (క. అట్ఠ.)] పముఞ్చతి;
ఏవం రాగఞ్చ దోసఞ్చ, విప్పముఞ్చేథ భిక్ఖవో.

౩౭౮. సన్తకాయో సన్తవాచో, సన్తవా సుసమాహితో [సన్తమనో సుసమాహితో (స్యా. పీ.), సన్తమనో సమాహితో (క.)];
వన్తలోకామిసో భిక్ఖు, "ఉపసన్తో"తి వుచ్చతి.

౩౭౯. అత్తనా చోదయత్తానం, పటిమంసేథ అత్తనా [పటిమాసే అత్తమత్తనా (సీ. పీ.), పటిమంసే తమత్తనా (స్యా.)];
సో అత్తగుత్తో సతిమా, సుఖం భిక్ఖు విహాహిసి.

౩౮౦. అత్తా హి అత్తనో నాథో, (కో హి నాథో పరో సియా) [( ) విదేసపోత్థకేసు నత్థి]
అత్తా హి అత్తనో గతి;
తస్మా సంయమమత్తానం [సంయమయ'త్తానం (సీ. పీ.)], అస్సం భద్రంవ వాణిజో.

౩౮౧. పామోజ్జబహులో భిక్ఖు, పసన్నో బుద్ధసాసనే;
అధిగచ్ఛే పదం సన్తం, సఙ్ఖారూపసమం సుఖం.

౩౮౨.యో హవే దహరో భిక్ఖు, యుఞ్జతి బుద్ధసాసనే;

సోమం [సో ఇమం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] లోకం పభాసేతి, అబ్భా ముత్తోవ చన్దిమా.

భిక్ఖువగ్గో పఞ్చవీసతిమో నిట్ఠితో.

౨౬. బ్రాహ్మణవగ్గో

౩౮౩. ఛిన్ద సోతం పరక్కమ్మ, కామే పనుద బ్రాహ్మణ;
సఙ్ఖారానం ఖయం ఞత్వా, అకతఞ్ఞూసి బ్రాహ్మణ.

౩౮౪. యదా ద్వయేసు ధమ్మేసు, పారగూ హోతి బ్రాహ్మణో;
అథస్స సబ్బే సంయోగా, అత్థం గచ్ఛన్తి జానతో.

౩౮౫. యస్స పారం అపారం వా, పారాపారం న విజ్జతి;
వీతద్దరం విసంయుత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౩౮౬. ఝాయిం విరజమాసీనం, కతకిచ్చమనాసవం;
ఉత్తమత్థమనుప్పత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౩౮౭. దివా తపతి ఆదిచ్చో, రత్తిమాభాతి చన్దిమా;
సన్నద్ధో ఖత్తియో తపతి, ఝాయీ తపతి బ్రాహ్మణో;
అథ సబ్బమహోరత్తిం [సబ్బమహోరత్తం (?)], బుద్ధో తపతి తేజసా.

౩౮౮. బాహితపాపోతి బ్రాహ్మణో, సమచరియా సమణోతి వుచ్చతి;
పబ్బాజయమత్తనో మలం, తస్మా “పబ్బజితో”తి వుచ్చతి.

౩౮౯. న బ్రాహ్మణస్స పహరేయ్య, నాస్స ముఞ్చేథ బ్రాహ్మణో;
ధీ [ధి (స్యా॰ బ్యాకరణేసు)] బ్రాహ్మణస్స హన్తారం, తతో ధీ యస్స [యో + అస్స = యస్స] ముఞ్చతి.

౩౯౦. న బ్రాహ్మణస్సేతదకిఞ్చి సేయ్యో, యదా నిసేధో మనసో పియేహి;
యతో యతో హింసమనో నివత్తతి, తతో తతో సమ్మతిమేవ దుక్ఖం.

౩౯౧. యస్స కాయేన వాచాయ, మనసా నత్థి దుక్కటం;
సంవుతం తీహి ఠానేహి, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౩౯౨. యమ్హా ధమ్మం విజానేయ్య, సమ్మాసమ్బుద్ధదేసితం;
సక్కచ్చం తం నమస్సేయ్య, అగ్గిహుత్తంవ బ్రాహ్మణో.

౩౯౩. న జటాహి న గోత్తేన, న జచ్చా హోతి బ్రాహ్మణో;
యమ్హి సచ్చఞ్చ ధమ్మో చ, సో సుచీ సో చ బ్రాహ్మణో.

౩౯౪. కిం తే జటాహి దుమ్మేధ, కిం తే అజినసాటియా;
అబ్భన్తరం తే గహనం, బాహిరం పరిమజ్జసి.

౩౯౫. పంసుకూలధరం జన్తుం, కిసం ధమనిసన్థతం;
ఏకం వనస్మిం ఝాయన్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౩౯౬. న చాహం బ్రాహ్మణం బ్రూమి, యోనిజం మత్తిసమ్భవం;
భోవాది నామ సో హోతి, సచే హోతి సకిఞ్చనో;
అకిఞ్చనం అనాదానం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౩౯౭. సబ్బసంయోజనం ఛేత్వా, యో వే న పరితస్సతి;
సఙ్గాతిగం విసంయుత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౩౯౮. ఛేత్వా నద్ధిం [నన్ధిం (క. సీ.), నన్దిం (పీ.)] వరత్తఞ్చ, సన్దానం [సన్దామం (సీ.)] సహనుక్కమం;
ఉక్ఖిత్తపలిఘం బుద్ధం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౩౯౯. అక్కోసం వధబన్ధఞ్చ, అదుట్ఠో యో తితిక్ఖతి;
ఖన్తీబలం బలానీకం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౦. అక్కోధనం వతవన్తం, సీలవన్తం అనుస్సదం;
దన్తం అన్తిమసారీరం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౧. వారి పోక్ఖరపత్తేవ, ఆరగ్గేరివ సాసపో;
యో న లిమ్పతి [లిప్పతి (సీ. పీ.)] కామేసు, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౨. యో దుక్ఖస్స పజానాతి, ఇధేవ ఖయమత్తనో;
పన్నభారం విసంయుత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౩. గమ్భీరపఞ్ఞం మేధావిం, మగ్గామగ్గస్స కోవిదం;
ఉత్తమత్థమనుప్పత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౪. అసంసట్ఠం గహట్ఠేహి, అనాగారేహి చూభయం;
అనోకసారిమప్పిచ్ఛం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౫. నిధాయ దణ్డం భూతేసు, తసేసు థావరేసు చ;
యో న హన్తి న ఘాతేతి, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౬.అవిరుద్ధం విరుద్ధేసు, అత్తదణ్డేసు నిబ్బుతం;

సాదానేసు అనాదానం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౭.యస్స రాగో చ దోసో చ, మానో మక్ఖో చ పాతితో;

సాసపోరివ ఆరగ్గా [ఆరగ్గే (క.)], తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౮.అకక్కసం విఞ్ఞాపనిం, గిరం సచ్చముదీరయే;

యాయ నాభిసజే కఞ్చి [కిఞ్చి (క.)], తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౯.యోధ దీఘం వ రస్సం వా, అణుం థూలం సుభాసుభం;

లోకే అదిన్నం నాదియతి [నాదేతి (మ. ని. ౨.౪౫౯)], తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౧౦.ఆసా యస్స న విజ్జన్తి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ;

నిరాసాసం [నిరాసయం (సీ. స్యా. పీ.), నిరాసకం (?)] విసంయుత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౧౧.యస్సాలయా న విజ్జన్తి, అఞ్ఞాయ అకథంకథీ;

అమతోగధమనుప్పత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౧౨.యోధ పుఞ్ఞఞ్చ పాపఞ్చ, ఉభో సఙ్గముపచ్చగా;

అసోకం విరజం సుద్ధం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౧౩.చన్దంవ విమలం సుద్ధం, విప్పసన్నమనావిలం;

నన్దీభవపరిక్ఖీణం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౧౪.యోమం [యో ఇమం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పలిపథం దుగ్గం, సంసారం మోహమచ్చగా;

తిణ్ణో పారగతో [పారగతో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఝాయీ, అనేజో అకథంకథీ;

అనుపాదాయ నిబ్బుతో, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౧౫.యోధ కామే పహన్త్వాన [పహత్వాన (సీ. పీ.)], అనాగారో పరిబ్బజే;

కామభవపరిక్ఖీణం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం [ఇదం గాథాద్వయం విదేసపోత్థకేసు సకిదేవ దస్సితం].

౪౧౬.యోధ తణ్హం పహన్త్వాన, అనాగారో పరిబ్బజే;

తణ్హాభవపరిక్ఖీణం , తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౧౭.హిత్వా మానుసకం యోగం, దిబ్బం యోగం ఉపచ్చగా;

సబ్బయోగవిసంయుత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౧౮.హిత్వా రతిఞ్చ అరతిఞ్చ, సీతిభూతం నిరూపధిం;
సబ్బలోకాభిభుం వీరం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౧౯.చుతిం యో వేది సత్తానం, ఉపపత్తిఞ్చ సబ్బసో;
అసత్తం సుగతం బుద్ధం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౨౦.యస్స గతిం న జానన్తి, దేవా గన్ధబ్బమానుసా;
ఖీణాసవం అరహన్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౨౧.యస్స పురే చ పచ్ఛా చ, మజ్ఝే చ నత్థి కిఞ్చనం;
అకిఞ్చనం అనాదానం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౨౨.ఉసభం పవరం వీరం, మహేసిం విజితావినం;
అనేజం న్హాతకం [నహాతకం (సీ. స్యా. కం పీ.)] బుద్ధం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౨౩.పుబ్బేనివాసం యో వేది, సగ్గాపాయఞ్చ పస్సతి,
అథో జాతిక్ఖయం పత్తో, అభిఞ్ఞావోసితో ముని;
సబ్బవోసితవోసానం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

బ్రాహ్మణవగ్గో ఛబ్బీసతిమో నిట్ఠితో.

(ఏత్తావతా సబ్బపఠమే యమకవగ్గే చుద్దస వత్థూని, అప్పమాదవగ్గే నవ, చిత్తవగ్గే నవ, పుప్ఫవగ్గే ద్వాదస, బాలవగ్గే పన్నరస, పణ్డితవగ్గే ఏకాదస, అరహన్తవగ్గే దస, సహస్సవగ్గే చుద్దస, పాపవగ్గే ద్వాదస, దణ్డవగ్గే ఏకాదస, జరావగ్గే నవ, అత్తవగ్గే దస, లోకవగ్గే ఏకాదస, బుద్ధవగ్గే నవ [అట్ఠ (క.)], సుఖవగ్గే అట్ఠ, పియవగ్గే నవ, కోధవగ్గే అట్ఠ, మలవగ్గే ద్వాదస, ధమ్మట్ఠవగ్గే దస, మగ్గవగ్గే ద్వాదస, పకిణ్ణకవగ్గే నవ, నిరయవగ్గే నవ, నాగవగ్గే అట్ఠ, తణ్హావగ్గే ద్వాదస, భిక్ఖువగ్గే ద్వాదస, బ్రాహ్మణవగ్గే చత్తాలీసాతి పఞ్చాధికాని తీణి వత్థుసతాని.

సతేవీసచతుస్సతా, చతుసచ్చవిభావినా;
సతత్తయఞ్చ వత్థూనం, పఞ్చాధికం సముట్ఠితాతి) [( ) ఏత్థన్తరే పాఠో విదేసపోత్థకేసు నత్థి, అట్ఠకథాసుయేవ దిస్సతి].

[ధమ్మపదస్స వగ్గస్సుద్దానం§యమకం పమాదం చిత్తం, పుప్ఫం బాలఞ్చ పణ్డితం.§రహన్తం సహస్సం పాపం, దణ్డం జరా అత్తలోకం.§బుద్ధం సుఖం పియం కోధం, మలం ధమ్మట్ఠమగ్గఞ్చ.§పకిణ్ణకం నిరయం నాగం, తణ్హా భిక్ఖూ చ బ్రాహ్మణో.§గాథాయుద్దానం§యమకే వీసగాథాయో, అప్పమాదలోకమ్హి చ.§పియే ద్వాదసగాథాయో, చిత్తే జరత్తేకాదస.§పుప్ఫబాలసహస్సమ్హి, బుద్ధ మగ్గ పకిణ్ణకే.§సోళస పణ్డితే కోధే, నిరయే నాగే చతుద్దస.§అరహన్తే దసగ్గాథా,

పాపసుఖమ్హి తేరస.§సత్తరస దణ్డధమ్మట్ఠే, మలమ్హి ఏకవీసతి.§తణ్హావగ్గే సత్తబ్బీస, తేవీస భిక్ఖువగ్గమ్హి.§బ్రాహ్మణే ఏకతాలీస, చతుస్సతా సతేవీస. (క.)]

ధమ్మపదే వగ్గానముద్దానం –

యమకప్పమాదో చిత్తం, పుప్ఫం బాలేన పణ్డితో;
అరహన్తో సహస్సఞ్చ, పాపం దణ్డేన తే దస.

జరా అత్తా చ లోకో చ, బుద్ధో సుఖం పియేన చ;
కోధో మలఞ్చ ధమ్మట్ఠో, మగ్గవగ్గేన వీసతి.

పకిణ్ణం నిరయో నాగో, తణ్హా భిక్ఖు చ బ్రాహ్మణో;
ఏతే ఛబ్బీసతి వగ్గా, దేసితాదిచ్చబన్ధునా.

గాథానముద్దానం –

యమకే వీసతి గాథా, అప్పమాదమ్హి ద్వాదస;
ఏకాదస చిత్తవగ్గే, పుప్ఫవగ్గమ్హి సోళస.

బాలే చ సోళస గాథా, పణ్డితమ్హి చతుద్దస;
అరహన్తే దస గాథా, సహస్సే హోన్తి సోళస.

తేరస పాపవగ్గమ్హి, దణ్డమ్హి దస సత్త చ;
ఏకాదస జరా వగ్గే, అత్తవగ్గమ్హి తా దస.

ద్వాదస లోకవగ్గమ్హి, బుద్ధవగ్గమ్హి ఠారస [సోళస (సబ్బత్థ)];
సుఖే చ పియవగ్గే చ, గాథాయో హోన్తి ద్వాదస.

చుద్దస కోధవగ్గమ్హి, మలవగ్గేకవీసతి;
సత్తరస చ ధమ్మట్ఠే, మగ్గవగ్గే సత్తరస.

పకిణ్ణే సోళస గాథా, నిరయే నాగే చ చుద్దస;
ఛబ్బీస తణ్హావగ్గమ్హి, తేవీస భిక్ఖువగ్గికా.

ఏకతాలీసగాథాయో, బ్రాహ్మణే వగ్గముత్తమే;
గాథాసతాని చత్తారి, తేవీస చ పునాపరే;
ధమ్మపదే నిపాతమ్హి, దేసితాదిచ్చబన్ధునాతి.

ధమ్మపదపాళి నిట్ఠితా.